

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ZUNANJA REVIZIJA AKTIVNE STRANI BILANCE
STANJA BANKE**

Ljubljana, avgust 2009

MONIKA ČOH

IZJAVA

Študentka *Monika Čoh* izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom *prof. dr. Slavke Kavčič*, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____ Podpis: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 OSNOVNA SPOZNANJA O REVIZIJI IN REVIDIRANJU	2
1.1 OPREDELITEV REVIZIJE IN REVIDIRANJA.....	2
1.2 PRAVILA REVIDIRANJA	4
1.3 NAMEN IN VRSTE REVIDIRANJA.....	5
1.3.1 <i>Revidiranje računovodskih izkazov</i>	8
1.4 POSTOPEK REVIDIRANJA.....	10
2 ZNAČILNOSTI AKTIVNE STRANI BILANCE STANJA V BANKAH	15
2.1 BANČNO POSLOVANJE	15
2.2 BILANCA STANJA	19
3 REVIZIJA AKTIVNE STRANI BILANCE STANJA V BANKAH	26
3.1 POSTOPEK REVIZIJSKEGA PREGLEDA.....	26
3.2 REVIDIRANJE AKTIVNIH BILANČNIH POSTAVK SKLADNO S POSEBNIMI REVIZIJSKIMI CILJI	30
3.2.1 <i>Popolnost</i>	33
3.2.2 <i>Dogajanje (nastanek)</i>	34
3.2.3 <i>Točnost</i>	34
3.2.4 <i>Časovni presek</i>	35
3.2.5 <i>Vrednotenje</i>	36
3.2.6 <i>Predstavitev</i>	37
3.3 REVIZORJEVI ZAZNAMKI	37
SKLEP	39
LITERATURA IN VIRI.....	41

KAZALO TABEL

<i>TABELA 1: RAZMERJE MED REVIDIRANJEM RAČUNOVODSKIH IZKAZOV, SKLADNOSTI S PREDPISI IN POSLOVANJA.....</i>	<i>6</i>
<i>TABELA 2: DELOVNI KORAKI PRI REVIDIRANJU RAČUNOVODSKIH IZKAZOV</i>	<i>13</i>
<i>TABELA 3: POENOSTAVLJENA BILANCA STANJA – VARIANTA 1</i>	<i>19</i>
<i>TABELA 4: POENOSTAVLJENA BILANCA STANJA – VARIANTA 2</i>	<i>19</i>
<i>TABELA 5: DOLGA SHEMA AKTIVNE STRANI BILANCE STANJA BANKE V SLOVENIJI</i>	<i>21</i>
<i>TABELA 6: BILANCA STANJA TREH BANK IN TREH SLOVENSKIH PODJETIJ</i>	<i>25</i>
<i>TABELA 7: PRIMER NEKAJ VPRAŠANJ IZ VPRAŠALNIKA</i>	<i>29</i>
<i>TABELA 8: METODOLOGIJA REVIDIRANJA.....</i>	<i>29</i>
<i>TABELA 9: KRATKA SHEMA BILANCE STANJA NA DAN:</i>	<i>38</i>
<i>TABELA 10: PRIKAZ IN OBRAZLOŽITEV POPRAVKOV REVIZORJA V BILANCI STANJA NA DAN:</i>	<i>38</i>
<i>TABELA 11: GIBANJE POSEBNIH REZERVACIJ TER ODPISOV PO VRSTAH TERJATEV IN NALOŽB</i>	<i>39</i>
<i>TABELA 12: GIBANJE ZAPADLIH, NEPLAČANIH TERJATEV</i>	<i>39</i>

UVOD

”Znano je, da je dolgoročen, uspešen in stabilen razvoj gospodarstva vse bolj odvisen od dobrega delovanja finančnega trga in seveda tudi obratno. Na tem trgu pa imajo, predvsem v Evropi, še vedno prevladujoč položaj prav banke, ki veljajo za posebne finančne posrednike, tako z vidika regulacije kot vrste drugih lastnosti, ki jih preostali gospodarski subjekti nimajo. Kot poudarja Tobin/Wagner N. (Financial Sector Evolution in the Central European Economies, Boston 2001), je temeljna naloga bank priskrbeti, dodeljevati in nadzirati finančna sredstva za investicije” (Arhar, 2005, str. 83).

Že iz zgornjega odstavka je razvidno, da banke spadajo med finančne institucije. Njihova vloga se je skozi čas spreminjala. Razlog tiči v še večji konkurenci, ki je banke prisilila, da so pod svoje okrilje prevzele še opravljanje drugih oblik finančnih storitev. Njihove osnovne naloge so zbiranje prihrankov prebivalstva, pomoč pri financiranju razvoja gospodarskih družb ter prenos sredstev med suficitarnimi in deficitarnimi celicami. Sicer pa Turk (2004, str. 24) banko opredeljuje kot: ”finančno institucijo, ki se ukvarja s sprejemanjem denarnih vlog in najemanjem posojil, dajanjem posojil in drugimi finančnimi naložbami, opravljanjem poslov plačilnega prometa, odkupovanjem čekov in menic, poslovanjem s tujimi plačilnimi sredstvi, izdajanjem vrednostnic, plačilnih kartic in zaupanjskih kartic, trgovanjem in gospodarjenjem z vrednostnicami domačih in tujih izdajateljev, prevzemanjem in izdajanjem poroštev, kupovanjem in izterjevanjem terjatev, hrambo vrednostnic itd.” Te naloge morajo banke opraviti učinkovito in predvsem varno, saj si lahko s tem pridobijo zaupanje svojih poslovnih partnerjev in ostale javnosti.

Banke imajo v gospodarstvu precejšnjo vlogo, zato je temu primeren tudi nadzor nad njimi. Uspešnost poslovanja prikažejo v letnih računovodskih izkazih, iz katerih so razvidni stanje sredstev, obveznosti in kapitala ter obračun poslovanja. Te računovodske izkaze pripravijo za zunanje uporabnike in tudi zase, pri čemer sta pomembna njihova zanesljivost in resnično stanje podatkov, zato morajo biti ti izkazi revidirani (Odar, 1994, str. 61).

Poslovanje banke in njeni posamezni računovodski izkazi so predmet revizije zunanjih revizorjev. Le-ti v Sloveniji izvajajo revizijo po ustreznih etičnih in revizijskih standardih že nekaj let. In prav revizorjevo mnenje v končnem revizijskem poročilu omogoča verodostojnost računovodskih izkazov in večja zaupanje v bančno ureditev.

Treba je omeniti tudi to, da koristi revizije niso samo ekonomskega značaja, temveč se omenjajo še socialne in politične koristi. Te se odražajo v čedalje boljši preglednosti poslovanja, višji kakovosti storitev, pri prihrankih proračunskih sredstev, informiranosti

davkoplačevalcev ter zadovoljstvu tistih različnih posameznikov ali skupin, ki uporabljajo revizijske dokaze in ugotovitve (Maher, 1999, str. 262).

Namen diplomskega dela je predstaviti zunanjo revizijo aktivne strani bilance stanja bank, podrobneje opredeliti posamezne postavke sredstev v bilanci stanja in nazorno prikazati postopek za revidiranje le-teh. Cilj je ugotoviti, ali se vrednosti posameznih aktivnih postavk v bilanci stanja med bankami in podjetji razlikujejo ter katere izmed proučevanih postavk najbolj izstopajo.

Struktura diplomskega dela, ki je pred vami, je naslednja:

Uvodnemu delu sledijo osnovna spoznanja o reviziji in revidiranju. V tem poglavju sta opredeljeni besedi revizija in revidiranje. Prikazana je delitev revidiranja na več vrst, podrobneje je opisano revidiranje računovodskih izkazov.

Drugi del diplomskega dela je namenjen opisu poglobitnih značilnosti banke. Podana sta kratka predstavitev njenega poslovanja in opis njenih temeljnih nalog. Del tega poglavja zajema prikaz aktivnih postavk bilance stanja treh bank in primerjavo teh postavk s postavkami treh slovenskih proizvodnih podjetij.

Bistvo diplomskega dela je v tretjem delu, v katerem je razviden postopek revizije posameznih postavk sredstev v bilanci stanja. Nekaj besed je namenjenih še na podlagi primerjav ugotovljenim razlikam v sestavi bilance stanja med bankami in podjetji, in sicer v višini posameznih postavk.

Diplomsko delo se zaključuje s sklepom. V njem so na podlagi uporabljenih literature in virov povzete ugotovitve omenjene tematike.

1 OSNOVNA SPOZNANJA O REVIZIJI IN REVIDIRANJU

1.1 Opredelitev revizije in revidiranja

Danes se revizijska stroka hitro razvija, čemur gre zahvala revizijskemu izobraževanju, ki temelji na razumevanju besed **revizija (angl. audit)** in **revidiranje (angl. auditing)**. To sta sicer sorodna pojma, a sta kljub podobnemu izrazu opredeljena različno. Turk (1994, str. 3) pravi, da je revidiranje proces, ki pripelje do določenih spoznanj, sporočenih naročnikom in drugim, medtem ko je revizija dejavnost revidiranja za določenega naročnika z določenim namenom.

Različni avtorji omenjena pojma opredeljujejo različno, zato so v nadaljevanju podane definicije revizije in revidiranja iz domače in tuje literature.

Koletnik (2005, str. 29) pravi, da je lahko revizija opredeljena kot dejavnost, ki jo opravljajo strokovne osebe, ki s svojim posebej za to dejavnost pridobljenim znanjem preizkušajo resničnost in pravilnost postopkov ter stanj in ostalih dejstev.

V eni izmed definicij iz tuje literature je navedeno, da je revizija sistematičen proces objektivnega pridobivanja in ocenjevanja dokazov, ki se nanašajo na trditve o ekonomskih dejanjih in dogodkih za doseg ustreznih ugotovitev glede na obstoječe kriterije. Te ugotovitve je nadalje treba posredovati zainteresiranim uporabnikom (Hayes et al., 2005, str. 11).

Pojem revizija je označen tudi kot naknadna preverba. V Pojmovniku računovodstva, financ in revizije je razložen na štiri načine, in sicer (Turk, 2004, str. 645–646):

1. "Posamezen posel *revidiranja* pri posamezni *organizaciji* z določenim *namenom*, ki naj bi vodil do izsledkov: *revizija računovodskih izkazov*, *revizija poslovanja*, *revizija skladnosti s predpisi*.
2. Teorija, ki se ukvarja z *revidiranjem*.
3. Pedagoški predmet, ki se ukvarja z *revidiranjem*.
4. *Revizijska služba*."

Spet drugo definiranje revizije je Leejevo (1993, str. 22). Po njegovem mnenju revizija pomeni neodvisno preverbo in podajo mnenja dodeljenega revizorja o računovodskih izkazih neke gospodarske družbe. Dodeljeni revizor svoje dolžnosti opravlja skladno s predpisi.

Revizija temelji na izražanju mnenja o pravični predstavitvi določenih elementov, računov ali predmetov. Pri tem je revizor zadolžen, da o specifičnih elementih poda svoje mnenje, ki mora biti v skladu z revizijskimi načeli (Boynton et al., 2001, str. 905).

Omenila sem, da je revizija sistematični pristop, ki poteka po strukturiranem in natančno načrtanem planu. V procesu revizije računovodske dokumente analizirajo revizorji, ki pri tem uporabljajo splošno priznane tehnike. Proces revizije mora biti planiran na tak način, ki revizorjem omogoča, da lahko dokumente v revidiranem postopku v celoti ustrezno pregledajo in analizirajo. Pregled in ocena dokazov se morata izvesti objektivno, neodvisno in strokovno, zato si revizorji ne smejo dopustiti pristranskosti in nepravilnosti. Njihova naloga je oceniti realnost in zadostnost informacij, ki so vsebovane v revidiranih izkazih. To opravijo na naslednji način (Hayes et al., 2005, str. 11):

1. Proučijo in ocenijo računovodske sisteme in notranjo kontrolo ter pri tem upajo, da se nanjo lahko opirajo in zanesejo.

2. Uporabljajo še druge pristope, s katerimi želijo potrditi pravilnost finančnih transakcij in bilanc.

Diplomsko delo se nanaša na revizijo bilance stanja bank, zato je dobro omeniti, da je z besedno zvezo **revizija banke (angl. bank audit)** poimenovana tako revizija letnih računovodskih izkazov banke kakor tudi revizija poslovanja banke (Turk, 2004, str. 646).

Po opredelitvi pojma revizija sledi nekaj besed o revidiranju. Po mnenju Koletnika (2005, str. 29) revidiranje označuje proces sistematičnega naknadnega spoznavanja in izražanja mnenja o neoporečnosti poslovnih procesov in stanj ter poklicno-moralni neoporečnosti njihovih izvajalcev. Zanj je potrebna vrsta logično zaporednih postopkov dela in metod. Konec proučevanja pa uporabniku daje izpopolnjene oziroma sveže informacije o revidiranem stanju.

Leejeva razlaga (1993, str. 23) revidiranja je malce drugačna: revidiranje je sistematičen proces, ki ohranja in objektivno ocenjuje dokaze v zvezi s trditvami o ekonomskih dejanjih in dogodkih (in sicer do neke mere povezavo med temi trditvami in izpostavljenim kriterijem) ter ki nato te rezultate posreduje zainteresiranim strankam.

Turk (2004, str. 644) je revidiranje oziroma naknadno presojanje opredelil kot: "pretežno popravljalno, na izvedenskem obnavljanju zasnovano poznejše *nadziranje*, ki ga opravljajo v predmet nadziranja organizacijsko ne vključeni in tam po načelu stalnosti ne delujoči organi; obsega oblikovanje in ovrednotenje dokazov o trditvah v zvezi s predmetom nadziranja ter poročanje o ugotovitvah zainteresiranim uporabnikom, da bi na tej podlagi ustrezno ukrepali."

Se pravi, da gre pri revidiranju za naknadno pregledovanje procesov stanj zaradi ugotavljanja pravilnosti z vidika realnosti in objektivnosti le-teh. Pri tem je treba poudariti, da pri revidiranju ne gre za ugotavljanje le formalne pravilnosti, temveč gre za miselno obnovo nastanka dejanja in stanja. Poleg tega je na koncu treba dodati strokovno mnenje, zaradi česar je revidiranje označeno kot ena najzahtevnejših oblik nadziranja. Prav zaradi tega so revizorju nadelo vlogo diagnostika, saj mora poslovne pomanjkljivosti in slabosti najprej poiskati ter se z njimi seznaniti (Koletnik, 2005, str. 29).

1.2 Pravila revidiranja

V ekonomsko in pravno urejenih državah je z gospodarskimi predpisi določeno obvezno revidiranje določenih podjetij, bank in zavarovalnic ter ostalih poslovnih oseb. V Sloveniji urejata področje, vrste, načine in izvajalce obvezne revizije zakon o gospodarskih družbah

ter zakon o revidiranju. Poleg tega so sprejeti še dodatni predpisi o revidiranju za posebne gospodarske in ostale namene.

Potek revidiranja je določen s temeljnimi revizijskimi načeli in drugimi pravili revidiranja, ki jih sprejema Slovenski inštitut za revizijo, ter z mednarodnimi stališči o revidiranju in mednarodnimi standardi revidiranja, ki jih sprejema Mednarodni odbor za pravila pri revidiranju pri Mednarodnem združenju računovodij, ter še z ostalimi zakoni in na njihovi podlagi izdanimi predpisi, ki skrbijo za revidiranje na področju posameznih pravnih oseb.

Mednarodni standardi so edinstveni in ločeni od ostalih standardov revidiranja. Nanje precej vplivajo vse direktive v Evropski uniji, še posebej 8. direktiva, ki se nanaša izključno na revidiranje. Revidiranje zahteva primerjavo resničnih finančnih transakcij s standardi revidiranja. Ti revidirani podatki se primerjajo s standardi, ki so veljavni za državo, v kateri se revizija opravlja. Trend za prihodnost narekuje, da se bodo gospodarske družbe in revizorji v Evropski uniji orientirali po mednarodnih standardih računovodskega poročanja (Hayes et al., 2005, str. 5–6).

Revidiranje je obvezno v določenih gospodarskih družbah. Te se med seboj razlikujejo po vrsti dejavnosti, čemur je treba prilagoditi tudi način izvajanja revizije. Zatorej se revizija in revidiranje še nadalje členita v dve skupini, ki sta opisani v naslednji točki.

1.3 Namen in vrste revidiranja

Namen revidiranja je zagotoviti točnost in zanesljivost izkazov. Management je odgovoren za poročila, revizorji pa preverjajo, ali je tisto, kar poslovodstvo trdi in izkazuje v temeljnih računovodskih izkazih, res. Z revidiranjem revizor povečuje uporabnost in vrednost poročil ter hkrati zagotavlja večjo kredibilnost vseh revidiranih informacij ter pa tistih, ki v revizijo niso bila vključena in jih je management objavil za javnost (Hayes et al., 2005, str. 3).

Odar (2005, str. 14) pa pravi, da je namen revidiranja: "omogočiti revizorju, da izrazi revizijsko mnenje, ali so računovodske informacije resnična in poštena slika (ali pošten prikaz) v skladu z naznačenimi temelji računovodstva."

Revidiranje je razdeljeno na več vrst. Najpogosteje se omenja razvrščanje glede na cilje delovanja revidiranja oziroma po predmetu in namenu revidiranja. Obstajajo trije tipi revidiranja. Ti običajno demonstrirajo glavne karakteristike, vključene v definicijo revidiranja, in sicer revidiranje računovodskih izkazov (angl. *financial statements auditing*), revidiranje skladnosti s predpisi (angl. *compliance auditing*) in revidiranje

poslovanja oziroma smotrnosti delovanja (angl. *performance auditing, operational auditing*) (Boynton et al., 2001, str. 5). Preglednejša členitev je razvidna v tabeli 1.

Tabela 1: Razmerje med revidiranjem računovodskih izkazov, skladnosti s predpisi in poslovanja

Revidiranje		
Revidiranje računovodskih izkazov	Revidiranje skladnosti s predpisi	Revidiranje poslovanja
Preverja uradne trditve v računovodskih izkazih	Preiskuje delovanje osebe ali podjetja	Preiskuje celotno delovanje podjetja ali njegov del
Sodila so splošno sprejeta računovodska načela (standardi)	Sodila so usmeritve, zakoni in drugi predpisi	Sodila so določeni cilji organizacije
Poročila o poštenosti računovodskih izkazov v skladu s splošno sprejetimi računovodskimi načeli (standardi)	Poročila o usklajenosti s predpisi	Priporočila o priporočenih izboljšavah

Vir: Taylor & Glezen, Revidiranje – zasnovi in postopki, 1996, str. 35.

Revidiranje se lahko členi tudi glede na izvajalca revizije in njegovo povezanost z drugimi revizorji. Ta delitev zajema tri skupine pojmov, kot so: notranje (angl. *internal*), državno (angl. *governmental*) in zunanje (angl. *external*) revidiranje. Razvrstitve tako po predmetu revidiranja kakor tudi po povezanosti revizorjev niso zaporedne, ampak lahko potekajo vzporedno (Koletnik, 1999, str. 37).

Boynton (2001, str. 980) navaja, da je notranje revidiranje pomemben del spremljanja komponent notranje kontrole gospodarske družbe. Je neodvisno preiskovanje ter družbam pomaga doseči njihove cilje s sistematičnim in discipliniranim pristopom k ocenjevanju in izboljševanju učinkovitosti tveganja v kontrole in upravljalni proces v družbi. Sicer pa je po mnenju Odarja (2005, str. 1–2) notranje revidiranje: "revidiranje, ki ga izvajajo organi ali osebe iste organizacije, v kateri poteka. Praviloma se pojavlja kot revidiranje poslovanja in le v redkih primerih kot revidiranje računovodskih izkazov, če se na primer pri odvisnih podjetjih ne zahteva zunanje revidiranje, ali kot revidiranje skladnosti s predpisi, če se v vseh delih razvejene skupine podjetij zahteva vpogled v spoštovanje smernic krovnega podjetja. Notranjega revidiranja v podjetjih ne ureja zakon, temveč je to zadeva, ki je povsem prepuščena posamezni organizaciji."

Za državno revidiranje je značilno, da ga urejajo zakoni in opravljajo revizorji, ki so vezani na državne organe. Deli se na dve vrsti. Prvo je davčno revidiranje (angl. *tax auditing*), katerega cilj je proučevanje davkov in je oblika revidiranja skladnosti s predpisi. Bistveno

drugačna vrsta od prve je revidiranje državnega financiranja oziroma proračunsko revidiranje (angl. *budget auditing*). Njegov namen je preverjanje namena porabe državnih sredstev. Pri tej vrsti državnega revidiranja gre za prepletanje revidiranja skladnosti s predpisi in revidiranja računovodskih izkazov (Odar, 2005, str. 2).

Vsak od teh treh tipov revizij potrebuje za svoje področje strokovno usposobljenega revizorja. Načeloma so to neodvisni zunanji revizorji, notranji revizorji in državni revizorji. Zaradi vse večjega napredka informacijske tehnologije različni procesi revidiranja postajajo vse bolj povezani, posledično pa med njimi izginja meja, tako da se prej omenjeno razčlenjevanje v večji meri pojavlja le še v teoriji. Nekdaj je zunanji revizor opravljal zunanje revidiranje, in sicer najpogosteje revizijo računovodskih izkazov, ter posebna področja revidiranja (revizijski posli za posebne namene, preverjanje predračunskih računovodskih informacij). Notranji revizor je presojal skladnost gospodarske družbe s predpisi in revizijo poslovanja. Ti nalogi in revizija financiranja pa so pripadali državnemu revizorju. Danes pa le-ti opravljajo tudi funkcijo zunanjih in notranjih revizorjev (Hayes et al., 2005, str. 15–16).

Cilj diplomskega dela je predstaviti zunanje revidiranje bilance stanja, zatoorej sledi nekaj več besed le o zunanjem revidiranju, v nadaljevanju pa še podrobnejša predstavitev revidiranja računovodskih izkazov.

Po Turku (2004, str. 853–854) je zunanja ali eksterna revizija (angl. *external audit*) "posamezna revizija, ki jo za naročnika opravi *revizijsko podjetje* ali samostojni revizor", medtem ko zunanje ali eksterne revidiranje (angl. *external auditing*) opredeljuje kot: "revidiranje, ki ga opravljajo *revizijska podjetja* oziroma samostojni revizorji na podlagi pogodbe z *naročniki* in je lahko *revidiranje računovodskih izkazov*, za kar obstajajo zakonska določila in *javna pooblastila*, ali *revidiranje poslovanja*, pri katerem niso potrebna javna pooblastila in ga tudi ne ureja zakon, temveč ima bolj naravo svetovalne dejavnosti."

Zunanje revidiranje spada med posebno gospodarsko dejavnost. Koletnik (2008, str. 9) navaja, da je omenjeno revidiranje opravilo gospodarskih veščakov, ki preizkušajo in ocenjujejo pravilnost in resničnost sporočil, postopkov, stanj in drugih dejstev v gospodarskih družbah po naročilu lastnikov, vrhovnih poslovodnikov in drugih. Opravljanje oziroma izvajanje zunanje revizije je prepuščeno strokovno usposobljenim posameznikom, zunanjim revizorjem. Svoj poklic lahko opravljajo samostojno ali pa ustanovijo revizijsko družbo.

Zunanja revizija je lahko sinonim za nekakšen varovalni mehanizem, ki pripomore k neodvisni in nepristranski presoji primerne delovanja in organiziranosti poslovnih procesov, predvsem informacijskih, ter primernost (s)poročil, ki morajo prikazovati resnično in pošteno sliko gospodarske družbe (Koletnik, 2008, str. 9).

V nastanek poslovnih dogodkov, procesov in stanj, ki so pripravljeni za revidiranje, zunanji revizorji niso vključeni neposredno. V gospodarsko družbo pridejo le po naročilu, revizijske storitve opravljajo na podlagi pogodb. Nato na nepristranski način presojujejo resničnost in poštenost prikazanega gospodarskega položaja, poslovnega področja in uspeha gospodarske družbe v celoti oziroma določenega poslovnega področja. S tem pridejo do zaključka in podajo neodvisno strokovno mnenje. Njihovo najpogostejše delo je preizkušanje in ocenjevanje rednih letnih poročil, v katerih so zajeti premoženjski in finančni položaj ter poslovna in denarna uspešnost. Nekaj vrstic prej je zapisano, da lahko svoje delo opravijo le po naročilu, in sicer lastnikov gospodarske družbe, njenih poslovoznikov ter upnikov. Poleg teh lahko neodvisno strokovno mnenje o gospodarskem uspehu družbe zahtevajo še drugi, torej tisti, ki imajo dovoljenje za vpogled v omenjene podatke (Koletnik, 2008, str. 9–10).

Pretežni del zunanjega revidiranja se ukvarja z revidiranjem računovodskih izkazov. Pri tem ima pooblaščen zunanji revizor nalogo preizkusiti in oceniti trditve vrhovnega posloводства, ki so podane v uradnih računovodskih izkazih. Po pregledu poda še neodvisno strokovno mnenje, iz katerega je razvidno, ali pregledani računovodski izkazi prikazujejo resnično in pošteno premoženjsko in finančno stanje ter poslovni in denarni izid revidirane gospodarske družbe (Koletnik, 2008, str. 35–36).

Zunanje revidiranje je legalna zahteva za določena podjetja in večino javnih organov, v nasprotju z notranjim revidiranjem, ki ni bistveno za zasebna podjetja in je legalno zahtevano le v delih javnega sektorja. Poleg tega je pretežni del zunanjega revidiranja predpisan in omejen z zakonom. V velikih korporacijah zunanja revizija poteka skozi vse leto zaradi verifikacije bistvenih računov, pri manjših družbah se opravi le na koncu poslovnega leta (Pickett, 2004, str. 78–79).

1.3.1 Revidiranje računovodskih izkazov

Ob besedi revizija običajno takoj pomislimo na revidiranje računovodskih izkazov, kljub temu da je revidiranje razširjeno še na ostalih področjih delovanja družbe. V današnjem času se to imenuje tudi komercialno revidiranje. Revizija računovodskih izkazov je med revizijami najpogostejša, zato se ji v veliki meri posvečajo slovenski računovodski standardi. V njih je zapisano, da je zunanje revidiranje računovodskih izkazov (Kavčič,

2000, str. 106, 111): "kasnejše presojanje poštenosti in resničnosti navedb v letni bilanci stanja in izkazu uspeha."

Neodvisno preiskovanje računovodskih izkazov in morebitnih z njim povezanih informacij je potrebno zato, da se lahko poda sodba o tem, ali izkazujejo resničnost in poštenost. Z drugimi besedami: ali so podatki predstavljeni pošteno z vseh zornih kotov (Koletnik, 2008, str. 64–65).

Mednarodni standardi revidiranja 1006 (2005, str. 8) navajajo: "Namen revizije računovodskih izkazov v skladu z Mednarodnimi standardi revidiranja bank je omogočiti revizorju, da izrazi mnenje o računovodskih izkazih bank, ki so pripravljeni v skladu z opredeljenim okvirom računovodskega poročanja."

Po mnenju Boyntona (2001, str. 5) revizija računovodskih izkazov vključuje obdržanje in ocenjevanje dokazov o izkazih gospodarske družbe za namene podajanja mnenj o tem, ali so družbe svoje podatke v omenjenih izkazih predstavile pošteno in skladno s standardi. Rezultati revizije računovodskih izkazov so v revizijskem poročilu na voljo širokemu spektru porabnikov. Revizija računovodskih izkazov je za večino korporacij nujno potrebna, zato da trg z vrednostnimi papirji pravilno funkcionira. Te revizije občutno zmanjšujejo tveganje investitorjev in kreditojemalcev, ko le-ti uporabljajo slabo kakovostne informacije pri sklepanju vseh vrst investicijskih odločitev.

Odar (2005, str. 1) je zapisal, da je revidiranje računovodskih izkazov "najbolj poznana vrsta revidiranja. Izvajajo jo zunanji revizorji. Včasih je imenovano tudi revidiranje računovodstva. Začenja se s preizkušanjem notranjih kontrol, nadaljuje pa s preverjanjem podatkov iz računovodskih izkazov; v nekaterih primerih se razširi tudi na nekatere druge dele računovodstva, zlasti na predračunske računovodske izkaze in metodiko računovodskega analiziranja. Naloga revizorja računovodskih izkazov je oblikovati mnenje o resničnosti in poštenosti oziroma realnosti in objektivnosti računovodskih informacij, s katerimi se podjetje želi predstavljati svojemu okolju."

V Pojmovniku računovodstva, financ in revizije je zapisano, da je zunanje ali eksterno revidiranje računovodskih izkazov (angl. *external auditing of financial statements, external auditing of accounting statements*): "zunanje revidiranje, usmerjeno v oblikovanje mnenja o računovodskih izkazih in kot tako za določena podjetja obvezno že po zakonu; razlikuje se od revidiranja poslovanja, ki ga prav tako lahko opravljajo zunanji revizorji in je po naravi bližje svetovalni dejavnosti" (Turk, 2004, str. 854).

Revidiranje računovodskih izkazov zajema revidiranje bilance stanja, izkaza poslovnega izida in izkazov denarnih tokov. Z revidiranjem se preveri, ali so pripravljeni po splošno sprejetih računovodskih načelih (Whittington & Pany, 2001, str. 11).

Glede opredelitve revizije računovodskih izkazov Hayes (2005, str. 14, 446) pravi, da gre tu za pregled računovodskih izkazov, na podlagi katerega revizorji podajo svoje mnenje o njihovi ustreznosti. Skladni morajo biti z računovodskimi standardi ter prikazovati resnično in pošteno sliko. Pri tem mora revizor znati razlikovati med vrednostmi v izkazih in njihovimi pojasnili.

Whittington in Pany (2001, str. 4) sta mnenja, da revidiranje računovodskih izkazov revizorjem omogoča zbiranje računovodskih dokazov. S tem zagotavljajo visoko raven gotovosti, da so skladni s splošno sprejetimi računovodskimi načeli in drugimi temelji računovodstva. Z njihovo revizijo se raziskujejo in pregledujejo računovodski zapisi, prav tako pa se preizkušajo še ostale evidence, ki izkazom določene gospodarske družbe dajejo oporo.

Po Zakonu o revidiranju (ZRev-2, 2008, str. 8861) je revidiranje računovodskih izkazov "preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, uporabljenih pri njihovem sestavljanju, in na podlagi tega dajanje neodvisnega strokovnega mnenja o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih podajajo resničen in pošten prikaz finančnega stanja in poslovni izid pravne osebe v skladu s primernim okvirom računovodskega poročanja."

Zakon o revidiranju (ZRev-2, 2008, str. 8861) določa, da lahko letne in tudi preostale računovodske izkaze gospodarskih družb revidira le revizijska gospodarska družba ali samostojni revizor, vendar si morata za opravljanje tovrstnih nalog pridobiti licenco pri Slovenskem inštitutu za revizijo.

Skratka: "Revidiranje računovodskih izkazov je po definiciji neodvisno preiskovanje računovodskih informacij podjetja, ne glede na to, ali je usmerjeno v doseganje dobička ali ne, in ne glede na njegovo velikost ali pravno obliko, kadar je cilj takšnega preiskovanja podati sodbo o računovodskih informacijah" (Odar, 2005, str. uvodna).

1.4 Postopek revidiranja

Pogoj za učinkovito, uspešno in pravočasno opravljeno revizijo je, da jo je treba natančno načrtovati. Razvijanje celovitega načrta revizije računovodskih izkazov je trajen postopek, zato mora revizor precej časa nameniti pomembnim področjem revidiranja ter tako odkriti morebitne težave in nepravilnosti.

Po Roškerjevih besedah (1999, str. 26) so revizijski postopki načini, s katerimi se lahko dosežejo revizijski cilji. Pri tem pa te cilje označuje za splošne izjave, ki so vnaprej predvidene in katerih zapis bo možno najti v poročilu o izsledkih.

Revizija se začne z računovodskim poročilom strank in zahtevami, ki jih ta postavi v zvezi z vrednostjo navedenih trditev. Nato revizor opredeli cilje, ki so osnovna podlaga za njegovo delo, in začne ocenjevanje predloženih trditev. Tukaj velja omeniti, da je pri večjih gospodarskih družbah bolj dovzeten za nepravilnosti, pri manjših družbah je meja sprejemljivosti precej višja. Po zastavljenih glavnih ciljih na podlagi trditev v poročilih managementa sledita priprava podrobnejših ciljev in procedura revidiranja. Ti sta pomembni za doseg glavnega cilja (Hayes et al., 2005, str. 19–20).

Proces revizije poteka v štirih fazah (Hayes et al., 2005, str. 23):

1. predplaniranje oziroma sprejetje stranke;
2. planiranje in oblikovanje pristopa;
3. iskanje dokazov;
4. določanje revizije in oblikovanje revizijskega poročila.

Po sprejetju posla mora revizor naročniku revizije v podpis predložiti dokument, iz katerega je razvidno sprejetje posla. Na tej listini so zapisani še cilji in obseg revizije, obveznosti revizorja do naročnika ter oblika končnega poročila revizorja. Sicer se oblika in vsebina takšnega dokumenta lahko med naročniki razlikujeta, a sta v osnovi enaki. Da bi se izognili morebitnim nevšečnostim, je dobro, da se takšna listina pripravi in podpiše še pred začetkom revizije (Odar, 2005, str. 10).

V bilanci stanja ter v poročilih sredstev, dolgov in kapitala so prikazane vrednosti gospodarskih kategorij, ki jih je treba revidirati. Seveda pa mora biti revizor pred začetkom opravljanja svoje naloge seznanjen s predmeti, pogoji, merili in cilji revidiranja (Koletnik, 2008, str. 124–125).

Predmet: Sredstva in obveznosti do virov sredstev v bilanci stanja revidirane družbe.

Pogoji: Poznavanje veljavne računovodske doktrine spremljanja, presojanja in (s)poročanja o sredstvih in obveznostih do virov sredstev.

Merila: Računovodske predpostavke, računovodska načela, računovodski standardi, računovodske usmeritve ter pravni predpisi o računovodenju in računovodskem (s)poročanju.

Cilji: Preizkušanje in ocenjevanje resničnega in poštenega poročanja o sredstvih in obveznostih do virov sredstev v bilanci stanja revidirane družbe.

Poleg tega želi revizor pred planiranjem izvedeti, od kod določeni predloženi dokumenti izhajajo.

Revizorjeva naloga je, da pred opravljanjem revizije natančno spozna shemo bilance stanja, saj je ta glavna opora pri njegovem delu. Prav zaradi tega je njegova prva naloga preverjanje skladnosti sheme bilance stanja z vsemi potrebnimi postavkami bilance stanja, ki je pripravljena za revidiranje.

Za revidiranje računovodskih izkazov je treba najprej pripraviti projektno nalogo. Ta mora zajemati vsebino, delovno skupino – izvajalce, potreben delovni čas ter neposredne in splošne stroške. Cilj projektne naloge je, da bi vsak sodelujoči pri projektu razumel, kakšna je njegova naloga in s tem odgovornost. Da pa bi vsi iz delovne skupine svoje obveznosti danih nalog opravili kar najbolje, se pravi učinkovito, varčno in uspešno, je treba delo revidiranja že na začetku pravilno usmeriti oziroma načrtovati ter nadalje uravnavati in ves čas skrbno nadzirati (Koletnik, 2008, str. 66).

Nekaj besed o revizijskih postopkih je zapisanih že na začetku naslovne točke 1.4, več o tem pa v nadaljevanju, in sicer: poslovni dogodki in stanja se preizkušajo skozi delovne korake, ki se imenujejo tudi revizijski postopki (angl. *auditing procedures*). Turk (2004, str. 648) navaja, da so to "*postopki, ki jih uporablja revizor pri pridobivanju revizijskih dokazov skladno z revizijskimi standardi.*" Revizor mora zato najprej spoznati računovodske predpostavke, načela, standarde in poslovne usmeritve, ki so bili upoštevani ob prikazovanju sredstev. Po seznanitvi z računovodskimi pravili mu je omogočeno analitično pregledovanje postavk bilance stanja. Zatem mora oblikovati sklepe glede pravilnosti prikazanih vrednosti gospodarskih kategorij (Koletnik, 2008, str. 121–122).

Revizijski postopki so zapisani v revizijskem programu, ki zajema natančne napotke glede postopkov revidiranja posameznih področij bilance stanja bank. Ti postopki se spreminjajo in dopolnjujejo zaradi spreminjanja zakonskih predpisov, navezujočih se na bilanco stanja bank. In prav zaradi pogostih sprememb na področju zakonskih predpisov je kdaj pa kdaj težko vnaprej predvideti postopke revizije na posameznih postavkah v bilanci stanja.

Standardni postopki in načela omogočajo, da se lahko revidiranje računovodskih izkazov razporedi glede na različne delovne korake. Tako je prva faza t. i. pripravljalna, druga načrtovalna, naslednja izvedbena in zadnja sklepna (Koletnik, 2008, str. 66). Delovni koraki po posamezni fazi so podrobneje prikazani v tabeli 2.

Tabela 2: Delovni koraki pri revidiranju računovodskih izkazov

Pripravljalna faza ↓	<i>Začetna dela pred sklenitvijo revizijskega posla:</i> seznanitev z naročnikovimi potrebami, njegovo poštenostjo in resnicoljubnostjo, pogoji in razmerami pri naročniku in v njegovem okolju	↑ Sprotno razvidovanje (dokumentiranje) in nadziranje revizijskega posla oziroma projekta ↓
	<i>Izdelava celovitega načrta revizijskega posla:</i> načrt vsebine del, izvajalcev, delovnega časa in stroškov	
	Sklenitev revizijskega posla	
Načrtovalna faza ↓	<i>Seznanitev z naročnikovim poslovanjem:</i> spoznavanje naročnikovega poslovno-organizacijskega ustroja, njegovega računovodenja, poslovnih tveganj in notranjega nadzornega sistema	
	<i>Izdelava izvedbenega načrta za uresničitev revizijskega posla:</i> revizijski načrt posameznih revizijskih postopkov v izvedbeni in sklepni fazi revidiranja	
Izvedbena faza ↓	<i>Podrobnejše spoznavanje revidiranja:</i> spoznavanje in ocenjevanje ključnih vedenj in znanj o revidiranju	
	Podrobnejše spoznavanje računovodenja, poslovnih tveganj in sistema notranjih kontrol	
	Preizkušanje in ocenjevanje poslovnih tveganj in sistema notranjih kontrol	
	Preizkušanje in ocenjevanje popisa sredstev in virov do sredstev	
	Preizkušanje in ocenjevanje podatkov in (s)poročil v računovodskih izkazih in ostalih sestavinah letnega poročila revidiranja	
	Spoznavanje in ocenjevanje poznejših podatkov in poznejšega delovanja gospodarske družbe	
Sklepna faza ↓	Poslovodske predstavitve, proučitev dodatnih dejstev, pogovor z delovno skupino in oblikovanje skupnih ocen	
	Izdelava poročila o revidiranju s končnimi ugotovitvami in mnenjem	
	<i>Predstavitev izsledkov revidiranja:</i> poslovodstvu, organom nadziranja gospodarske družbe	
	Shranjevanje revizijskega dosjeja	

Vir: Koletnik, Zunanje revidiranje, 2008, str. 66–67.

Postopki, ki se izvajajo pri opravljanju revizije, morajo potekati v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja in prav tako jih je skladno z njimi treba osnovati že na začetku (MSR 200, 2006, str. 6).

Revizija računovodskih izkazov je načeloma povsod enaka, a ker se dejavnosti gospodarskih družb med seboj razlikujejo, prihaja do razlik tudi v računovodskih izkazih. V posamezni dejavnosti vladajo določene posebnosti, ki jim mora revizor posvetiti več pozornosti. Zaradi raznolike dejavnosti oziroma nekaterih posebnosti v izkazih posamezne družbe so si revizorji primorani zagotoviti dodatno znanje, če želijo svoje delo opravljati na zelenih mestih.

Na primer pri revidiranju bank se na določenih področjih od revizorjev in njihovih pomočnikov zahteva specialistično znanje. Zatorej mora revizor pri ocenjevanju namena in področja revizije ter obsega nalog proučiti svoje in pomočnikovo znanje in sposobnosti, preden začne izvajati posel. Tako mora preveriti naslednje dejavnike (MSR 1006, 2005, str. 9):

- potrebo po strokovnem znanju na področju bančništva;
- potrebo po zadostnem strokovnem znanju v povezavi z ureditvijo bančne informacijske tehnologije in bančnega komunikacijskega omrežja;
- ustreznost virov oziroma medpodjetniških dogovorov za opravljanje dela, ki je nujno pri mnogih domačih in mednarodnih namestitvah banke, v katerih so revizijski postopki obvezni.

Za konec je dobro omeniti še prevare, ki se pojavljajo v računovodskih izkazih. Zunanji revizor ima pri odkrivanju prevar izjemno zahtevno nalogo, ki mu nalaga veliko odgovornost, zato določeni revizorji takšnim nalogam niso kos. Glavna značilnost prevar je izredno dobra prikritost in se zatorej lahko izmaknejo vsej kontroli v družbi, torej vključno z revizijo na koncu. Meja med prevaro in napako je izredno tanka, zato ločevanje med njima poteka po načelu namernosti, ki je težko dokazljiva. In prav zaradi tega se prevaram v računovodskih izkazih posveča čedalje več pozornosti (Skitek, 2006, str. 115, 117).

2 ZNAČILNOSTI AKTIVNE STRANI BILANCE STANJA V BANKAH

2.1 Bančno poslovanje

Banka je vrsta finančne institucije, ki za namene posojanja in finančnega naložbenja jemlje vloge in izposoja, kar predstavlja njeno glavno dejavnost. Običajno banke opravljajo še številne druge dejavnosti, na splošno pa so temeljne dejavnosti večine bank sprejemanje vlog, izposojanje, posojanje, poravnavanje, trgovanje in hranjenje (MSR 1006, 2005, str. 5).

V Zakonu o bančništvu (ZBan-1, Uradni list RS - št. 131/2006, 13. člen) je banka opredeljena kot pravna oseba, ki opravlja bančne storitve. Te lahko izvaja na podlagi dovoljenja pristojnega nadzornega organa za opravljanje teh storitev. Tako mora banka, katere sedež se nahaja na območju Republike Slovenije, pridobiti za opravljanje bančnih storitev dovoljenje Banke Slovenije¹.

Opravljanje bančnih storitev na območju Republike Slovenije je dovoljeno/omogočeno (ZBan-1, Uradni list RS - št. 131/2006, 33. člen):

- banki, ki pridobi dovoljenje Banke Slovenije;
- banki ali posebni finančni instituciji države članice, ki v skladu z Zakonom o bančništvu ustanovi podružnico na območju Republike Slovenije oziroma je v skladu s tem zakonom upravičena neposredno opravljati bančne storitve na omenjenem območju;
- podružnici banke tretje države, ki si od Banke Slovenije pridobi dovoljenje za ustanovitev.

Turk (2004, str. 23) meni, da se lahko bančne storitve členijo na tri različne veje storitev. Prve so *temeljne storitve*, pri katerih gre za sprejemanje bančnih vlog, dajanje bančnih posojil, dajanje v finančni najem ter izdajanje poroštev, inštrumentov za varovanje pred tveganjem in kreditnih pisem. Naslednje so *obdelovalne storitve*, pri katerih se opravljajo samodejno poravnavanje, računalniško prenašanje denarnih sredstev ter plačilni promet, posredniški posli, storitve na trgu kapitala in posli v bančnem depozitu. Zadnja skupina storitev so *svetovalne storitve*, pri katerih poteka svetovanje o združevanju in

¹ Banka Slovenije je centralna banka Republike Slovenije. Je pravna oseba javnega prava, ki samostojno razpolaga z lastnim premoženjem in je izključno v lasti države s finančno in upravljalno avtonomijo (ZBS-1, Ur. l. RS, št. 72/2006).

pridruževanju podjetij, izdajanju vrednostnic, poslovnih finančah, osebnih finančah in finančnih naložbah.

Poleg bančnih storitev lahko banka opravlja še vzajemno priznane in dodatne finančne storitve ter pomožne storitve (ZBan-1, Uradni list RS-št. 131/2006, 41. člen).

Pravnoorganizacijska oblika banke mora biti delniška družba ali evropska delniška družba, za katero se uporabljajo določbe Zakona o gospodarskih družbah, in sicer za delniške družbe (ZBan-1, Uradni list RS - št. 131/2006, 38. in 39. člen).

Od ostalih gospodarskih družb se banke razlikujejo po naslednjih značilnostih (MSR 1006, 2005, str. 6–7):

- Shranjujejo velike količine denarnih postavk, med katerimi so tudi gotovina in prenosljivi inštrumenti, ki jim je treba zagotoviti fizično varnost pri transportu in hrambi. Poleg tega hranijo in kontrolirajo prenosljive inštrumente in druga sredstva, ki se prenašajo v elektronski obliki. Udenarjevalne značilnosti omenjenih postavk vplivajo na občutljivost bank glede njihove odtujitve in prevare. Zaradi tega morajo vpeljati formalne delovne postopke, natančne omejitve proste presoje posameznikov in stroge ureditve notranjega kontroliranja.
- Precejkrat sodelujejo v poslih, ki so začetni, razvidovani in izpeljani vsak po svoji zakonodaji.
- Imajo majhno razmerje med kapitalom in celotnimi sredstvi. Zatorej delovanje z zelo visokim vzvodom povečuje bančno občutljivost na neugodne gospodarske dogodke in tveganje za neuspeh.
- Vrednost njihovih sredstev se hitro spreminja in jo je zato težko ugotoviti. Tako lahko že razmeroma majhen upad vrednosti sredstev vpliva na kapital in tudi na njihovo redno plačilno sposobnost.
- Pretežni del vira financiranja so kratkoročne vloge, tako zavarovane kakor tudi nezavarovane, kar ob izgubi zaupanja vlagateljev v plačilno sposobnost banke lahko privede do krize udenarljivosti.
- Do sredstev, za katera skrbijo, katerih lastniki so druge osebe, imajo zaupniške dolžnosti, kar lahko ob morebitni prekinitvi zaupanja povzroči povečanje obveznosti. Zato je naloga bank vpeljati delovne postopke in notranje kontrole, s katerimi zagotavljajo poslovanje s sredstvi skladno s pogoji, danimi ob vložitvi sredstev v banko.

- Sodelujejo v številnih in raznolikih poslih, pri katerih ima lahko pomembno vlogo vrednost. To zahteva zapleteno ureditev računovodenja in notranjega kontroliranja ter širšo uporabo informacijske tehnologije.
- Bančno poslovanje urejajo državne oblasti. Njihove urejevalne zahteve pa pogosto vplivajo na računovodska načela, po katerih se banke ravnaajo. Na primer neusklajenost kapitalske ustreznosti z urejevalnimi zahtevami lahko vpliva na računovodske izkaze bank oziroma na njihova razkritja.
- So edine, ki imajo dostop do klirinške in poravnalne ureditve čekov, prenosov denarja, deviznih poslov itd.
- Banke lahko izdajajo povezane finančne inštrumente, s katerimi lahko tudi trgujejo. Določene med njimi je treba predstaviti v računovodskih izkazih, in sicer po poštenih vrednostih, za kar morajo vnesti primerno vrednotenje in ustrezne postopke ravnanja s tveganjem. Se pravi, uspešnost teh postopkov je odvisna od ustreznosti matematičnih modelov in izbrane metodike, od dostopa do zanesljivih tržnih informacij, tako preteklih kakor sprotnih, in od ohranjanja neoporečnosti podatkov.

Z računovodskimi izkazi in na njihovi podlagi podanimi dodatnimi pojasnili slovenske banke predstavljajo svoje poslovanje. Omenjene izkaze in njim pripadajoča pojasnila morajo sestaviti ter objaviti skladno z od Banke Slovenije predpisanimi shemami. Se pravi: v skladu z računovodskimi standardi in zakonom o bančništvu (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 51).

Banka se mora pri vodenju poslovnih knjig držati sklepa o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, določil zakona o gospodarskih družbah ter mednarodnih standardov računovodskega poročanja (Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, Uradni list RS, št. 28/2007, 2. člen).

Računovodski izkazi so običajno pripravljeni v skladu z okvirom računovodskega poročanja v državi, v kateri je sedež banke (določene države omogočajo tudi poročanje po mednarodno sprejetih računovodskih standardih, torej tistih, ki jih je povzel Svet za mednarodne računovodske standarde), ter skladno z ustreznimi predpisi te države. Med državami se lahko okvir računovodskega poročanja razlikuje. Precejšnje razlikovanje pa se pojavi še pri obliki računovodskega poročanja bank v eni državi od oblike računovodskega poročanja neke druge poslovne organizacije v isti državi. In prav zaradi tega mora revizor svoje mnenje o računovodskih izkazih podati skladno z ustreznim okvirom in predpisi določene države (MSR 1004, 2003, str. 9).

Uporabnikov računovodskih izkazov je več. V glavnem se delijo na notranje, kot so direktorji, analitiki, planerji in zaposleni, ter na zunanje uporabnike, med katere uvrščamo delničarje, stranke, centralno banko, državo in javnost. Zaradi tega je temu podrejena metodologija sestavljanja računovodskih izkazov (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 51).

Banka mora poslovati po načelih rentabilnosti, likvidnosti in varnosti, saj iz teh izhajajo osnove pri odločitvah. In sicer: temelj za odločitve potencialnih lastnikov o nakupu kapitalskega deleža v banki in varčevalcev, ko tehtajo med tem, ali naj vložijo svoje prihranke v banko ali ne, predstavljajo informacije o finančnem položaju bank ter njeni uspešnosti na področju poslovanja. Poleg omenjenih dveh skupin potrebujejo zaupanja vredne in primerljive informacije o poslovanju banke še druge banke, in sicer tiste, s katerimi je banka v poslovnih odnosih, ter centralna banka, saj le-ta nadzira poslovanje bank in vzpostavlja stabilnost celotnega bančnega sistema (Dimovski & Gregorič, 2000, str. 51).

Velikega pomena za banko sta njena kapitalaska ustreznost in usklajenost naložb. Zatorej si mora zagotoviti, da lahko glede na vrsto in obseg storitev, ki jih opravlja, ter glede izpostavljenosti tveganjem v zvezi z opravljanjem teh storitev v vsakem trenutku razpolaga z ustreznim kapitalom, saj mora biti skozi celotno obdobje poslovanja sposobna zadovoljiti likvidnostne zahteve svojih strank. Zaradi naložb je izpostavljena tveganjem, kar pa lahko privede do morebitnih izgub predvsem zaradi spremembe obrestnih mer, tečajev tujih valut, spremembe cen in drugih tržnih tveganj. Banka mora biti vedno sposobna izpolniti vse svoje dospele obveznosti, kar pa lahko doseže le, če pravilno gospodari z naložbami in viri (ZBan-1, Uradni list RS - št. 131/2006, 125., 182. in 183. člen).

Poslovne banke so v gospodarstvu predstavljene kot podjetja, katerih ponudbe zajemajo finančne storitve, s katerimi se v gospodarstvu ustvarja neoviran pretok finančnih sredstev. Stremijo k doseganju čim višjega dobička, saj jim ta omogoča boljši konkurenčni položaj pred ostalimi finančnimi institucijami ter si tako utrjujejo pot do svojega dolgoročnega razvoja in obstoja na trgu. Da bi se izognili zamenjevanju poslovnih bank z ostalimi finančnimi posredniki, lahko navedem naslednje: za depozite v poslovnih bankah jamči država, nadzor nad njihovim poslovanjem ima centralna banka in imajo funkcijo plačilnega prometa (Dimovski et al., 2000, str. 8–9).

Eden izmed osnovnih ciljev bančnega poslovanja je maksimiranje trenutne vrednosti sredstev na aktivni strani bilance stanja in sedanje vrednosti prihodnjih opcij. Za pridobitev čim večjega števila varčevalcev in s tem njihovih sredstev morajo banke ustrezno oblikovati svoje obveznosti na eni strani in na drugi strani izbrati primerno pot pri ponudbi

sredstev, tako da bodo slednja kar najbolj zadovoljila potrebe različnih posojilojemalcev (Dimovski et al., 2000, str. 9).

2.2 Bilanca stanja

Na podlagi metodologije za sestavo bilance stanja, ki jo predpiše Banka Slovenije, ter s podatki iz knjigovodskega stanja računov, ki so predpisani s kontnim okvirom za banke in hranilnice, banka sestavi svojo bilanco stanja (Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, Uradni list RS, št. 28/2007, 10. člen).

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, ki ga sestavljajo postavke sredstva in obveznosti do virov sredstev, natančneje: stanje le-teh na zadnji dan obračunskega obdobja. Shema bilance stanja je lahko prikazana na dva načina, in sicer kot dvostranski pregled (varianta 1), ki ima na levi strani, t. i. aktivni, sredstva in na desni strani, t. i. pasivni, obveznosti do virov sredstev. Druga varianta je mišljena kot izkaz, v katerem so najprej zapisana sredstva in zatem obveznosti do njihovih virov. Obe varianti sta prikazani v tabeli 3 in 4. Ne glede na način prikazovanja bilance stanja, mora biti vsota vrednosti postavk na aktivni strani obvezno enaka sumarni vrednosti pasivnih postavk.

Tabela 3: Poenostavljena bilanca stanja – varianta 1

Aktiva	Pasiva
Denar	Obveznosti do virov sredstev
Naložbe	
Osnovna sredstva	

Tabela 4: Poenostavljena bilanca stanja – varianta 2

Aktiva
Denar
Naložbe
Sredstva
Pasiva
Obveznosti do virov sredstev

Porter in Norton (1998, str. 12) navajata, da je bilanca stanja računovodski izkaz, ki prikazuje sredstva, dolgove in kapital. Je slika premoženja na določen dan. Bilanca stanja je lahko pripravljena na katerikoli dan v letu, čeprav je to najpogostejše zadnji dan v mesecu, četrtletju ali letu. V vsakem trenutku mora biti uravnotežena, kar pomeni, da se mora vrednost sredstev ujemati z vrednostjo obveznosti do virov sredstev. Alternativa

izrazu bilanca stanja je izkaz finančnega položaja, sicer pa slednji ni tako zelo popularen v širši javnosti.

Osnovna bilančna enačba je zapisana kot:

$$\text{NALOŽBE} = \text{DOLŽNIŠKE OBVEZNOSTI} + \text{KAPITAL}$$

kar lahko z drugimi besedami opišemo, da je uporaba sredstev nujno enaka njihovim virom. S strukturo bilance stanja je določena uspešnost, saj naložbe oziroma sredstva predstavljajo vir bančnih prihodkov, obveznosti pa bančne odhodke (Košak, 2007, št. 4).

Banka izkazuje sredstva in obveznosti do virov sredstev ter njihove spremembe na predpisanih trištevilčnih oziroma štirištevilčnih računih kontnega okvira, ki je predpisan za banke in hranilnice, in sicer skladno z njihovo vsebino. Poleg predpisanih računov lahko banke slednje razčlenjuje še dodatno, glede na svoje potrebe (Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, Ur. l. RS, št. 28/2007, 3. člen).

Bilanco stanja lahko banke prikažejo na podlagi dolge ali kratke sheme. Za potrebe revidiranja pripravijo bilanco stanja na dolgi shemi, za objavo revidirane bilance stanja v tisku je potrebna bilanca stanja, sestavljena na podlagi kratke sheme. Pri obeh vrstah shem se v stolpce z zneski vpišejo zneski za tekoče in predhodno obračunsko leto. Pri tem je treba za preteklo leto navesti že revidirane podatke (Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, Ur. l. RS, št. 28/2007, 10. člen). V tabeli 5 je prikazana dolga shema bilance stanja za banko. Tukaj velja še omeniti, da je bilanc stanja več vrst. Lahko je skrajšana, skupinska, predračunska, obračunska itd. (Turk, 2004, str. 26).

Tabela 5: Dolga shema aktivne strani bilance stanja banke v Sloveniji

(pravna oseba)

BILANCA STANJA NA DAN

v tisoč EUR

Zap. št.	Oznaka bil. post.	VSEBINA	ZNESEK	
			POSLOVNEGA LETA	PREJŠNJEGA LETA
	1	2	3	4
1	A. I.	DENAR V BLAGAJNI IN STANJE NA RAČUNIH PRI CENTRALNI BANKI		
2	A. II.	FINANČNA SREDSTVA, NAMENJENA TRGOVANJU		
3	A. II. -1	Izvedeni finančni instrumenti		
4	A. II. -2	Delnice in deleži		
5	A. II. -3	Dolžniški vrednostni papirji		
6	A. II. -4	Kredit		
7	A. III.	FINANČNA SREDSTVA, PRIPOZNANA PO POŠTENI VREDNOSTI SKOZI IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA		
8	A. III. -1	Delnice in deleži		
9	A. III. -2	Dolžniški vrednostni papirji		
10	A. III. -3	Kredit		
11	A. IV.	FINANČNA SREDSTVA, RAZPOLOŽLJIVA ZA PRODAJO		
12	A. IV. -1	Delnice in deleži, izkazani po poštene vrednosti		
13	A. IV. -2	Delnice in deleži, izkazani po nabavni vrednosti		
14	A. IV. -3	Dolžniški vrednostni papirji		
15	A. IV. -4	Kredit		
16	A. V.	KREDITI		
17	A. V. -1	Kredit bankam		
18	A. V. -2	Kredit strankam, ki niso banke		
19	A. VI.	FINANČNA SREDSTVA V POSESTI DO ZAPADLOSTI		
20	A. VI. -1	Dolžniški vrednostni papirji		
21	A. VI. -2	Kredit		
22	A. VII.	IZVEDENI FINANČNI INSTRUMENTI, NAMENJENI VAROVANJU		
23	A. VII. -1	Izvedeni finančni instrumenti za varovanje posameznih finančnih instrumentov in drugih postavk		
24	A. VII. -2	Varovanje skupine finančnih instrumentov pred tveganjem spremembe obrestne mere		
25	A. VIII.	SPREMEMBE POŠTENE VREDNOSTI SKUPINE VAROVANIH POSTAVK PRED OBRESTNIM TVEGANJEM		
26	A. IX.	OBRESTI OD FINANČNIH SREDSTEV		
27	A. X.	OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA		
28	A. XI.	NALOŽBENE NEPREMIČNINE		
29	A. XII.	NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA		
30	A. XIII.	DOLGOROČNE NALOŽBE V KAPITAL ODVISNIH, PRIDRUŽENIH IN SKUPAJ OBVLADOVANIH DRUŽB		
31	A. XIV.	TERJATVE ZA DAVEK OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB		
32	A. XIV. -1	Terjatve za davek		
33	A. XIV. -2	Odložene terjatve za davek		
34	A. XV.	DRUGA SREDSTVA		
35	A. XVI.	NEKRATKOROČNA SREDSTVA V POSESTI ZA PRODAJO IN USTAVLJENO POSLOVANJE		
36	A.	SKUPAJ SREDSTVA		

Vir: Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, 2007, priloga 2.

Banka je dolžna vrednotiti posamezne postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev v skladu z določili Mednarodnih standardov računovodskega poročanja ter sklepa, ki skrbi za ocenjevanje izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic, Uradni list RS, št. 28/2007, 14. člen).

Z vrednotenjem bilančnih postavk se želi doseči vrednost sredstev in obveznosti na dan bilance stanja. Cilj vrednotenja je tudi ugotoviti skozi leto nastale spremembe vrednosti ter njihov vpliv na kapital in dobiček banke.

Zakon o gospodarskih družbah obvezuje vse gospodarske družbe, da morajo k bilanci stanja obvezno dodati pojasnila. Še druga razkritja, ki so opredeljena v Slovenskih računovodskih standardih, pa so obvezna, če je gospodarska družba zavezana reviziji (SRS 24, 2006, št. 24.13).

Večji del bančne bilančne aktive predstavljajo finančne naložbe v obliki terjatev do podjetij, gospodinjstev in države. Med obveznostmi do virov sredstev imajo banke malo kapitala in zatorej velik finančni vzvod, ki povečuje dobičkonosnost in hkrati finančno tveganje. V primerjavi z ostalimi institucijami je pri bankah možna visoka stopnja zadolženosti, kar izhaja iz velike razpršenosti naložb in večjega dela naložb v obliki terjatev do podjetij. Le-te varuje zahtevana raven lastniškega kapitala.

Iz bilance stanja je razviden finančni položaj družbe na točno določen dan. Datum tega dne je določen z zakonom. Poleg prikaza bilance sta potrebni še njena analiza in obrazložitev sprememb gibanja najpomembnejših bilančnih postavk. Vsebina bančne bilance stanja se razlikuje od ostalih gospodarskih družb. Te posebnosti se kažejo tako v sestavi kategorij kakor tudi v vrednosti posameznih bilančnih postavk. Pri primerjavi bilance stanja banke z bilanco stanja nekega proizvodjalnega podjetja se že na prvi pogled opazi, da pri podjetju prve aktivne postavke predstavljajo osnovna sredstva in nadalje zaloge. Poleg tega sta ti dve postavki po obsegu največji (vrednostno). Bančna bilanca pa ima postavko osnovnih sredstev na koncu aktivne strani. Absolutna vrednost te postavke je sicer visoka, vendar ne v primerjavi s celotno aktivo. Znesek zalog je tako zanemarljiv, da bi v bilanci predstavljal nepomembno postavko, zato ni posebej zabeležen in se upošteva pri postavki druga sredstva. Se pravi: pri proizvodjalnih podjetjih so med sredstvi najpomembnejše postavke zaloge, investicije ter terjatve iz poslovanja in iz financiranja, pri banki so vrednostno najobsežnejše aktivne postavke dani krediti, denar v blagajni ter stanje na računih pri centralni banki in finančne naložbe.

Bilanca stanja se lahko analizira na dva načina. Pri vodoravni analizi se bilančne postavke berejo od desne proti levi. Tako se najhitreje opazijo spremembe glede na predhodno leto.

Primerjajo se rezultati postavk, izraženi v neki valuti ali v odstotkih. Pri vertikalni analizi pa je vsaka postavka izražena v odstotkih. V primerjavi s horizontalno je ta vrsta analize preglednejša, če je standardizirana, saj se tako lahko naredi boljša primerjava med družbami, poleg tega je možno s primerjavo odstotkov napovedati trend. Sicer pa je za ugotavljanje napredka posamezne družbe ustreznejša horizontalna analiza (Porter, 1998, str. 736, 741).

Bistvo diplomskega dela je prikaz revidiranja aktivne strani bilance stanja, zato bom podrobneje predstavila le sredstva. Ta so po SRS 24 (2006, št. 24.28.a) opredeljena kot stvari, pravice in denar, ki so izraženi v denarni merski enoti in s katerimi gospodarska družba razpolaga premoženjskopravno. S finančnega vidika so to naložbe določene gospodarske družbe.

Za svoje delovanje banka potrebuje nekaj enakih sredstev kot podjetje. To so na primer stavbe in oprema, druge pa ne. In prav zaradi posebnosti njenega delovanja je sestava bančnih sredstev v bilanci stanja drugačna kakor v proizvodnih podjetjih.

Banke in podjetja so si po pridobivanju prihodka precej različni. Podjetje pridobiva sredstva s posojili, ki mu jih odobri banka in s katerimi nabavi vso potrebno opremo za opravljanje dejavnosti. Slednja mu potem prinaša koristi v obliki prihodkov (če zanemarimo neuspešno poslovanje). Banka pa sicer za opravljanje dejavnosti ne potrebuje veliko stvarne opreme, temveč si prihodke pridobi z ustreznimi danimi posojili in njim primernimi obrestnimi merami. Tu je vredno omeniti, da je povpraševanje po bančnih posojilih veliko. Banke so se zato primorane zadolževati na finančnih trgih, saj v nasprotnem primeru ne morejo zagotoviti zadostne višine sredstev (Ribnikar, 2008, str. 1). Podobno pa ni samo pridobivanje sredstev, temveč je mogoče najti enakosti tudi pri procesih. Tako mora na primer podjetje imeti kakovostna sredstva (surovine), če želi proizvesti kakovostne dobrine, banka pa mora ponujati ustrezne vloge za stranke. Slednje morajo biti natančno določene po velikosti ter divezificiranosti, po vrsti in višini obrestne mere ter po ročnosti, saj je našteto glavno merilo za uspešen bančni posel. Najpomembnejši pri obeh vrstah pa je dejanski prejemek. Se pravi, za podjetje ni pomembno le to, da dobrine proda, temveč to, da zanje dobi plačilo. Podobno je pri banki, pri kateri se posel dejansko zaključi šele, ko ji je vrnjeno celotno posojilo vključno z obrestmi.

Aktivna stran bilance stanja bank v večjem delu zajema finančne naložbe, naložbe pri podjetjih so v materialni obliki. Teh pri banki ne zasledimo veliko. Bančne finančne

naložbe so razna posojila² fizičnim in pravnim osebam, vloge slednjih pa tudi del sestave ostalih bančnih sredstev. Prebivalstvo v glavnem varčuje, medtem ko se podjetja pretežno zadolžujejo. Zato je banka tudi označena kot posrednik med suficitarnimi, torej tistimi, ki varčujejo, in deficitarnimi celicami oziroma tistimi, ki s porabo presežejo svoj dohodek.

V nadaljevanju je za utemeljitev dejstva, da se aktivna stran bilance stanja banke razlikuje od te pri proizvodjalnem podjetju, podana aktivna stran slovenskih bank in proizvodjalnih podjetij. Za primerjavo sem izbrala tri največje slovenske banke, in sicer Novo Ljubljansko banko, d. d., A banko, d. d., in Novo Kreditno banko Maribor, d. d., ter tri večja slovenska proizvodjalna podjetja, to so Krka, d.,d., Helios Domžale, d. d., in Sip, d. d. Razlog za izbrana podjetja tiči v njihovi velikosti, saj so zaradi tega lažje primerljiva z bankami. Sicer pa namen ni v predstavitvi omenjenih bank in podjetij, temveč prikazati le razliko v sestavi bilance stanja med njimi.

Za začetek je dobro omeniti, da sta Nova Ljubljanska banka in Nova Kreditna banka Maribor največji slovenski banki. Njun tržni delež v slovenskem bančnem sistemu znaša skoraj 50 % (Lah, 2005, str. 1).

² V bančnem poslovanju banke ne razlikujejo med pojmom posojilo in kredit, čeprav računovodski standardi ta dva pojma različno opredeljujejo.

Tabela 6: Bilanca stanja treh bank in treh slovenskih podjetij.

v tisoč
EUR**Aktivna stran bilance stanja na dan 31.12.2008**

Zap. št.	Vsebina	NLB d.d.	NKBM d.d.	A banka d.d.
1	Denar v banki in stanje na računih pri CB	307.250	119.937	229.417
2	Finančna sredstva, namenjena trgovanju	459.433	51.971	48.276
3	Finančna sredstva, pripoznana po pošteni vrednosti skozi izkaz poslovnega izida	1.019	np	24.313
4	finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo	1.327.919	727.360	437.271
5	izvedeni finančni instrumenti, namenjeni varovanju	8.095	33	np
6	kredit bankam	848.425	207.837	274.446
7	kredit strankam, ki niso banke	9.719.374	3.281.744	2.736.680
8	finančna sredstva, v posesti do zapadlosti	590.400	9.017	13.378
9	nekratkoročna sredstva v posesti za prodajo (in ustavljeno poslovanje)	3.857	536	722
10	zastavljena sredstva	400.682	np	np
11	opredmetena osnovna sredstva	165.993	58.143	32.479
12	naložbene nepremičnine	1.788	512	123
13	neopredmetena sredstva	85.240	25.128	3.580
14	dolgoročne naložbe v kapital odvisnih, pridruženih in skupaj obvladovanih družb	510.047	56.378	9.205
15	terjatve za davek	np	2.312	3.337
16	terjatve za odloženi davek	14.645	14.969	4.131
17	druga sredstva	32.524	8.879	5.978
SKUPAJ SREDSTVA		14.476.691	4.564.756	3.823.336

Zap. št.	Vsebina	Sava d.d.	Helios Domžale d.d.	Sip d.d.
DOLGOROČNA SREDSTVA				
1	neopredmetena sredstva in dolg. akt. čas. razmejitve	88	110	106
2	opredmetena osnovna sredstva - nepremičnine, naprave in oprema	8.191	7.929	5.723
3	naložbene nepremičnine	53.135	0	72
4	dolgoročne finančne naložbe	539.282	129.251	0
5	dolgoročna posojila	2.768	4.667	24
6	dolgoročne poslovne terjatve	322	0	87
7	odložene terjatve za davek	2.687	0	0
KRA TKOROČNA SREDSTVA				
8	sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo	0	0	np
9	zaloge	0	0	13.793
10	kratkoročne finančne naložbe	1.030	1.128	0
11	kratkoročno dana posojila	40.855	22.135	346
12	kratkoročne poslovne terjatve	5.275	4.484	4.844
13	denar in denarni ustrezniki	18	160	227
14	kratkoročne aktivne časovne razmejitve	70	0	2
SKUPAJ SREDSTVA		653.721	169.864	25.224

Vir: Letna poročila za leto 2008 za predstavljene družbe.

Iz tabele 6 je razvidno, da so vrednostno najvišje aktivne postavke v bilanci stanja bank denar v banki in stanje na računih pri centralni banki, finančna sredstva, namenjena trgovanju, finančna sredstva, razpoložljiva za prodajo, krediti bankam, krediti strankam, ki niso banke, ter dolgoročne naložbe v kapital odvisnih, pridruženih in skupaj obvladovanih družb. Pri proizvodjalnih podjetjih teh postavk delno ni zaslediti, delno pa zavzemajo v primerjavi z ostalimi postavkami zanemarljive vrednosti. Najvišje bilančne vrednosti podjetij predstavljajo postavke opredmetena osnovna sredstva, dolgoročne finančne naložbe, kratkoročno dana posojila in kratkoročne poslovne terjatve.

Opredmetena osnovna sredstva zajemajo zemljišča, zgradbe, opremo, biološka sredstva, kot so npr. osnovna čreda in večletni nasadi (Hieng et al., 2007, str. 57). Za proizvodjalna podjetja je to najpomembnejša kategorija, saj preko tega obstaja, za banke pa je nujna le toliko, da lahko opravljajo svojo dejavnost. Najpomembnejša aktivna postavka bank so dani krediti tako ostalim bankam kakor tudi strankam, ki niso banke, saj si preko prejetih obresti ohranjajo obstoj in povečujejo velikost na trgu.

Kot je zapisano že nekaj vrstic višje, se sestava bilance stanja bank precej razlikuje od proizvodjalnih podjetij, kar je dejansko razvidno tudi iz tabele 6, v kateri so konkretni podatki za leto 2008.

3 REVIZIJA AKTIVNE STRANI BILANCE STANJA V BANKAH

3.1 Postopek revizijskega pregleda

Revizorjevo pregledovanje in poročanje o bilanci stanja se nanašata na vrednotenje bilančnih ter zunajbilančnih postavk.

Struktura sredstev v banki ima posebno obliko. In prav zaradi njenega razlikovanja od strukture sredstev proizvodjalnega podjetja mora biti revizor pri revidiranju bančnih bilančnih postavk še posebej natančen, zato jim pri revidiranju nameni še več časa in pozornosti. Vsaka napaka pri teh sredstvih lahko pomeni velik vpliv na stanje sredstev in realen prikaz le-teh. Te postavke pa v podjetjih niso tako visoke (vrednostno) in zato rej za podjetje manj pomembne/zanimive.

Banke so dolžne razvrstiti svoja finančna sredstva in prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah glede na tveganost v različne skupine. Poleg tega morajo še oceniti višino možnih izgub kreditnega tveganja. To opravijo skladno z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja ter sklepom o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in

hranilnic, 2009, 1. člen). V Sklepu o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (2009, 2. člen) je zapisano, da so: "tvegane aktivne bilančne postavke banke (finančna sredstva in naložbene nepremičnine) vsi dospeli in nedospeli kratkoročni in dolgoročni krediti, naložbe v vrednostne papirje in dolgoročne naložbe v kapital, eskontirane menice, terjatve iz finančnih najemov, terjatve iz izvedenih (izpeljanih) finančnih instrumentov, naložbe v nepremičnine, obračunane obresti, nadomestila in odpravnine (provizije) ter terjatve za plačane garancije, avale in druge prevzete obveznosti, vloge pri bankah ter druge postavke, ki jih je mogoče razporediti na posameznega dolžnika in so merjene po metodi odplačane vrednosti, nabavni vrednosti ali po pošteni vrednosti." Za netvegane aktivne bilančne postavke v istem sklepu (2009, 4. člen) štejejo: "denar v blagajni, stanja na računih pri Banki Slovenije, terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropske centralne banke, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank drugih držav Cone A³ ter opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena dolgoročna sredstva."

Revizorju je dana možnost, da se pri revizijskem pregledu o obsegu preverjanja bilančne in zunajbilančne aktive, ki je razvrščena podrobneje, odloči samostojno, brez posvetovanj. Pri tem mora navesti razloge, ki so ga pripeljali do izbire določene vrste vzorca, in obrazložiti sistem, ki mu daje izbire za pregledovanje določenih strank. Po izbranem obsegu za pregledovanje pravnih oseb mora revizor preveriti še izpostavljenost terjatev in obveznosti kreditnemu tveganju, in sicer do deset največjih fizičnih oseb (Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 7).

Revizor mora pri revidiranju največji poudarek nameniti naložbam. Dani krediti in naložbe v vrednostne papirje so največje in najpomembnejše aktivne postavke v bančni bilanci stanja. Te bilančne postavke so tudi najbolj tvegane med vsemi postavkami, zato mora biti revizor nanje posebej pozoren.

Pri kreditnem portfelju je v revizorjevem interesu, da izve čim več o celotnem procesu kreditiranja. In sicer o začetnem nastanku kreditnega razmerja stranke z banko, odobritvi in

³ V Cono A spadajo:

- vse države članice Evropske unije ali države podpisnice Sporazuma o ustanovitvi Evropskega gospodarskega prostora (UL L, št. 1 z dne 3. januarja 1994, str. 3),
- vse države članice, ki so polnopravne članice OECD,
- države, ki so sklenile posebne posojilne aranžmaje (angl. *special lending arrangements*) z Mednarodnim denarnim skladom, povezane s skladovnimi splošnimi aranžmaji posojanja (angl. *Found's General Arrangements to Borrow*); pri tem se vsaka država, ki odloži plačilo svojega suverenega dolga za pet let, ne šteje pod Cono A.

V Cono A niso vključene Turčija, Južna Koreja in Mehika.

dokumentiranju kredita, spremljanju, nadziranju ter ne nazadnje izterjavi in poplačilu kredita, vključno s pripadajočimi obrestmi (Laure, 2004, str. 61).

Revizor preveri, ali se je banka držala Sklepa o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic (2009, 11. člen), ki ji nalaga, da: "mora oceniti dolžnikovo sposobnost izpolnjevanja obveznosti do banke in kvaliteto zavarovanja po vrsti in obsegu pred odobritvijo vsakega kredita oziroma pred sklenitvijo druge pogodbe, ki je temelj nastanka izpostavljenosti banke. Poleg tega mora banka ves čas trajanja poslovnega razmerja, ki je temelj nastanka izpostavljenosti, spremljati poslovanje dolžnika in kvaliteto zavarovanja finančnega sredstva oziroma prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah." Postavke so najprej razporejene po posameznih dolžnikih, zatem pa poteka razvrstitev finančnih sredstev, merjenih po metodi odplačane vrednosti, in prevzetih obveznosti po zunajbilančnih postavkah v skupine, ki so označene od A do P. Umestitev postavk v različne skupine poteka glede na oceno in vrednotenje dolžnikove sposobnosti izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, 2009, 12. in 13. člen). To se presoja na osnovi (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, 2009, 13. člen):

- ocene finančnega položaja posameznega dolžnika;
- njegove zmožnosti zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za redno izpolnjevanje obveznosti do banke v prihodnosti;
- vrste in obsega zavarovanja finančnega sredstva oziroma prevzete obveznosti po zunajbilančnih postavkah do posameznega dolžnika;
- izpolnjevanja dolžnikovih obveznosti do banke v preteklih obdobjih.

Zunanji revizorji si pri revidiranju danih kreditov pomagajo s kreditnimi mapami, ki jih vodijo banke. V njih so zbrane informacije in dokumentacija o dolžnikih. Vsaka kreditna mapa mora nazorno prikazovati osnovne podatke o dolžniku, njegovem finančnem položaju in stanju ter vsebini kreditnega razmerja (Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, 2009, 26. člen).

Za boljše in lažje preverjanje kreditnih map si revizor pomaga z vprašalnikom (Laure, 2004, str. 72). Ta mu pomaga pri revidiranju kreditov, danim različnim strankam. Uporabljeni vprašalnik za vsako obravnavano stranko mora biti vsebovan v prilogi revizorjevega poročila (Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 7).

Primer vprašalnika z nekaj vprašanji (Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 7-8) je v tabeli 7.

Tabela 7: Primer nekaj vprašanj iz vprašalnika

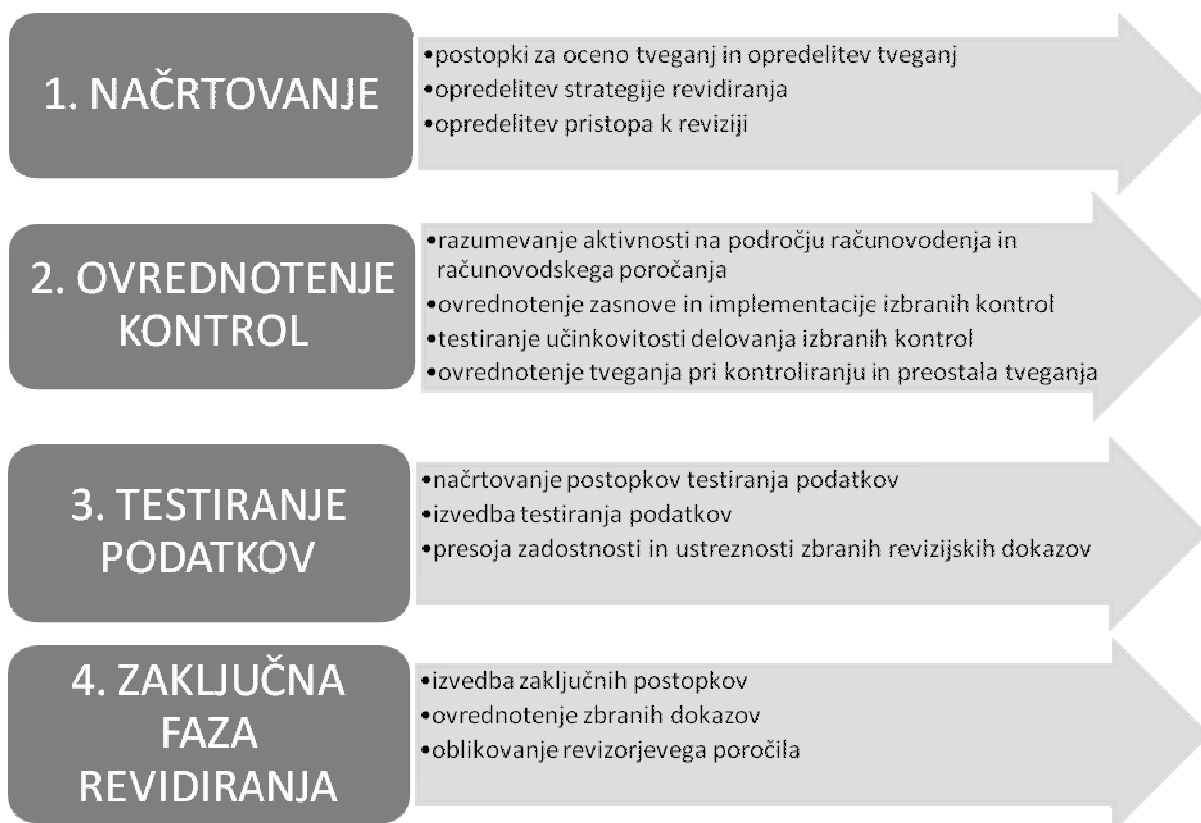
		DA	NE
1	Ali poteka odobranje kreditov posamezni osebi v eni organizacijski enoti banke?		
2	Ali je zagotovljen celovit pregled nad kreditno funkcijo banke?		
3	Ali obravnava banka problematične kredite v kakšni posebni skupini oziroma oddelku?		
4	Ali ima banka izdelana ustrezna pisna navodila o postopkih na področju kreditiranja?		
5	Ali so pristojnosti glede obsega odobrenih naložb urejene z ustreznimi pravilniki?		

Vir: Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 7-8.

Revizorjev osnovni cilj pri pregledovanju kreditnih map je, da preveri, ali banka pravilno razvršča postavke (danih) kreditov v primerne bonitetne skupine (Laure, 2004, str. 72). Teh skupin je več. Delijo se od A do E.

Revizor se mora držati metodologije revidiranja. Shematski prikaz ključnih izvedbenih faz, na katere se lahko opira, je prikazan v tabeli 8.

Tabela 8: Metodologija revidiranja

Vir: Interno gradivo KPMG Slovenija, d. o. o.

Preden revizor začne presojanje podatkov v bilanci stanja, si mora najprej postaviti cilje ter šele zatem postopke testiranja in ocenjevanja glede resničnosti in poštenosti vrednosti postavk. Revidiranje bilance stanja bo doseglo svoj namen le, če bo sledilo na začetku postavljenim ciljem. Namen preverjanja in ocenjevanja podatkov je pridobivanje dokazov o točnosti, popolnosti, obstajanju in ponavljanju, časovnem preseku, vrednotenju in

razporeditvi, upravičenosti in dolžnosti ter predstavitvi in razkritju (Koletnik, 2008, str. 121).

Le izpolnjeni revizijski cilji dajejo zunanjemu revizorju dovolj zagotovil, da si lahko ustvari mnenje o resničnosti in poštenosti zalog, terjatev, finančnih naložb ter ostalih sredstev (Koletnik, 2008, str. 121). A kljub temu da se pri revidiranju bilance stanja vedno opira na iste revizijske cilje, so ti za različna področja bilance stanja različno pomembni.

V Revizijskem priročniku (2006, str. 65) je zapisano: "Pri reviziji računovodskih izkazov želimo izpolniti glavni revizijski cilj, ki je izrek mnenja o računovodskih izkazih. Ta cilj izpolnjujemo na podlagi potrjevanja naslednjih posebnih revizijskih ciljev:

- *popolnost* – izkazani so vsi poslovni dogodki, ki so se zgodili;
- *dogajanje (nastanek)* – knjiženi poslovni dogodki so se dejansko zgodili in so v skladu s pravno podlago, ki ureja sestavljanje računovodskih izkazov;
- *točnost (merjenje)* – poslovni dogodki so knjiženi v točnem znesku;
- *časovni presek* – poslovni dogodki so prikazani v pravem časovnem obdobju;
- *vrednotenje* – sredstva in obveznosti so pravilno vrednotene (npr. izražajo dejanske poslovne okoliščine in gospodarske okoliščine);
- *predstavitev* – podsegmenti/sekcije oziroma kontna stanja so prikazana korektno, v izkazih so razkrite vse informacije, potrebne za ustrezno predstavitev, bodisi v skladu z računovodskimi standardi ali ustreznimi predpisi, ki urejajo sestavljanje računovodskih izkazov."

Besedilo v nadaljevanju prikazuje postopek revizije aktivnih bančnih bilančnih postavk skladno s posebnimi revizijskimi cilji, in sicer, kaj in kako je treba preveriti pri vsaki postavki.

3.2 Revidiranje aktivnih bilančnih postavk skladno s posebnimi revizijskimi cilji⁴

Postopek revidiranja, skladen s posebnimi revizijskimi cilji, je opisan le za določene aktivne bančne bilančne postavke, saj so pri ostalih bilančnih kategorijah postopki enaki postopkom revidiranja ostalih gospodarskih družb.

Aktivne bilančne postavke, za katere je opisan postopek revidiranja, so:

⁴ Pri oblikovanju tega poglavja sem se zgledovala po: Anžin, 2001, str. 32–37 in Jeranko, 1995, str. 20–24.

1. Denarna sredstva

Predmet revidiranja so denarna sredstva v blagajnah, v vrednostnih papirjih in na bančnih računih.

2. Stanje pri centralni banki

Banka si mora za vsak mesec posebej izračunati višino obveznih rezerv, ki jih mora imeti pri centralni banki oziroma v tem primeru pri Banki Slovenije, in sicer s pomočjo povprečnih dnevnik knjigovodskih stanj vlog ter predpisanih stopenj za posamezne vrste vlog. S prenosom sredstev iz obvezne rezerve na svoj žiro račun si lahko banka uravnava dnevno plačilno sposobnost.

3. Vrednostni papirji in druge naložbe z zapadlostjo do enega leta ter dolgoročne naložbe

Sem spadajo investicijski, tržni in državni vrednostni papirji, naložbe v kapital neodvisnih strank ter naložbe v kapital odvisnih strank.

4. Dani krediti

Iz podatkov, ki so razvidni iz tabele 6, dani krediti v predstavljenih bankah obsegajo več kot polovico aktivne strani bilance stanja in so zato po obsegu najpomembnejši, s tem tudi tveganju najbolj izpostavljeno področje v bilanci stanja bank. In prav slednje je razlog, zaradi katerega mora zunanji revizor tej postavki nameniti največ časa in pozornosti.

Preden banka odobri kredit, prouči številne dejavnike, med katerimi je glavni ta, da mora biti kreditojemalec njen deponent, se pravi, da mora imeti pri njej obvezno odprt transakcijski račun. Preostali in prav tako pomembni dejavniki so naslednji: tržne možnosti, višina kredita in njegovo trajanje, oblika zavarovanja kredita, finančni položaj kreditjemalca, kakovost vodstva kreditjemalca, pričakovane spremembe v njegovem lastništvu in podobno.

Če želi revizor pri revidiranju kreditnih postavk doseči revizijske cilje, jih mora naprej spoznati in nato dobro razumeti. V zvezi s kreditnimi postavkami mora spoznati finančni položaj banke, njene postopke pri spremljanju kreditnega portfelja ter metode, s katerimi ugotavlja potencialne izgube na področju kreditov in prav tako pri njihovem vodenju in ocenjevanju. Proučiti mora tudi, kakšne so računovodske usmeritve banke glede spremljanja njenih kreditov ter ali so pri obravnavanih postavkah možne posebnosti in vprašanja, ki so bila dana že v prvih fazah revizije.

Poleg tega, da jih spozna in razume, mora revizor za dosego vseh revizijskih ciljev pripraviti listo, iz katere je razviden seznam vseh oseb, ki jim je banka dala posojilo. Testiranje kreditnih postavk mora potekati po ustreznem vzorcu, ki ga izbere revizor in ki

je primeren glede na delež od vrednosti kreditnega portfelja. Krediti, ki so najbolj tvegani, so prvi v vrsti za revizijski pregled. Vsi preostali krediti se testirajo v manjšem obsegu. To še posebej velja za tiste kredite strankam, za katere je revizor prepričan, da nad njimi potekajo učinkoviti nadzori in kontrole že od same banke.

Revizorjeva naloga pri revidiranju danih kreditov je tudi naslednja: Preveriti mora, ali se v banki izvajajo kontrole nad zadostno količino rezervacij za kredite in pripadajoče obresti, ki so potrebne pri vprašljivih vračilih kreditov. Kajti naloga banke je, da si izoblikuje posebne in splošne rezervacije, s katerimi se zavaruje pred morebitnimi izgubami zaradi tveganih bilančnih in zunajbilančnih postavk. Z drugimi besedami, rezervacije so sredstvo za zagotavljanje varnosti poslovanja banke.

5. Opredmetena⁵ in neopredmetena⁶ sredstva

Posojila v obliki naložb predstavljajo od 50 do 75 odstotkov bilančne aktive, opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena dolgoročna sredstva pa so temu pravo nasprotje (Košak, 2007, str. 15). Njihova vrednost na aktivni strani bilance stanja bank ne presega desetih odstotkov. Prav to priča tudi o tem, da ta sredstva za banko nimajo bistvenega pomena in zato je zanje ne bom predstavila vsakega revizijskega cilja posebej.

Pri revidiranju teh sredstev mora revizor najprej ugotoviti, ali se vse postavke v bilanci stanja skladajo z vsemi kategorijami opredmetenih in neopredmetenih sredstev obravnavane banke. Njegova naloga je tudi, da preveri, ali je osnova omenjenih sredstev pravilna, ali je pravilno izračunana njihova amortizacija in revalorizacija ter ali so pravilno zaznamovana vsa večja povečanja in zmanjšanja teh sredstev. Poleg tega preveri analitične evidence na način, s katerim ugotovi, ali so skladne z glavno knjigo. Na koncu mora preveriti še njihov resnični obstoj.

V nadaljevanju so od točke 3.2.1 do 3.2.6 podani posebni revizijski cilji s kratkim opisom in najpogostejšimi napakami. Poleg tega so pod vsakim izmed teh ciljev prikazani načini preverjanja slednjega za posamezne bilančne postavke, in sicer za denarna sredstva, stanje

⁵ Opredmetena osnovna sredstva so stvari, ki jih ima banka v lasti in s katerimi opravlja svojo dejavnost. Uporablja jih za pisarniške namene, in sicer dlje kot le za eno obračunsko obdobje (Slovenski računovodski standard 1, 2006, str. 1).

⁶ Slovenski računovodski standard 2 (2006, str. 2) navaja, da so neopredmetena sredstva razpoznavna kot nedenarna sredstva, praviloma fizično ne obstajajo in se pojavljajo kot neopredmetena dolgoročna sredstva. So naložbe za pridobivanje dolgoročnih pravic, ki ustvarjajo prihodnje gospodarske koristi. To so naložbe v patente, licence, blagovne znamke, koncesije, dobro ime prevzetega podjetja, raziskave in razvoj ter podobne pravice.

pri centralni banki, vrednostne papirje in druge naložbe z zapadlostjo do enega leta ter dolgoročne naložbe in dane kredite.

3.2.1 Popolnost

V Revizijskem priročniku (2006, str. 69) piše: *"Napaka: poslovni dogodki, ki so nastali, niso bili knjiženi.* Ta posebni revizijski cilj se nanaša na pravilnost obdelave ustrezne podlage (npr. izvirnega dokumenta) ali na neposredni ali elektronski vnos *vseh poslovnih dogodkov.* Najpomembnejši vzroki za nepopolno izkazovanje so:

- Poslovni dogodek, ki je nastal, ni bil pripoznan in zato tudi podatek o izvirni listini kot podlagi za evidentiranje tega dogodka ni bil vnesen v temeljno evidenco, ki je podlaga za knjiženje, v pomožno knjigovodsko evidenco ali neposredno v programsko rešitev.
- Uporabljena programska rešitev ne zagotavlja sledljivosti poslovnih dogodkov od nastanka do evidentiranja v pomožnih analitičnih evidencah.
- Zavrnjeni vnosi se ponovno ne predlagajo za evidentiranje v pomožne analitične evidence."

Kako se ta cilj preverja pri bilančnih postavkah, je opisano v nadaljevanju.

Denarna sredstva

Za vsako kategorijo denarnih sredstev mora revizor priskrbeti bilančne popise, pregledati račune, tako obstoječe kakor tudi novoodprte račune med letom, in sicer le tiste, ki v bilanci stanja predstavljajo denarna sredstva.

Stanje pri centralni banki

Revizor si najprej pridobi bilančne popise za stanja pri centralni banki. Nato pripravi pregled računov stanj, ki jih ima banka pri centralni banki, s stanji in celotno vsoto. Nadalje še pregleda, ali je centralna banka stanja potrdila.

Vrednostni papirji in druge naložbe z zapadlostjo do enega leta ter dolgoročne naložbe

Revizor preveri popolnost vrednostnih papirjev v nekem standardnem obsegu. Če oceni, da s tem ne bo dosežen ta revizijski cilj, ima možnost, da lahko pregleda zapisnike nadzornega organa in vodstva. Poleg tega mora testirati še popolnost prihodkov od vrednostnih papirjev in ostalih naložb.

Dani krediti

Vsoto danih kreditov, ki jo revizor razbere iz pridobljenega seznama le-teh, primerja z glavno knjigo. Primerjavo naredi tudi med začetnimi stanji in predhodnimi končnimi stanji v računovodskih izkazih ali pa v revizijskem poročilu. Pregledati mora tudi vse neobičajne kreditne postavke, za kar mora pri slednjih poiskati še vzroke.

3.2.2 Dogajanje (nastanek)

Revizijski priročnik (2006, str. 69-70) navaja: "*Napaka: knjiženi poslovni dogodki se niso zgodili ali niso v skladu s pravno podlago, ki ureja sestavljanje računovodskih izkazov.* Ta posebni revizijski cilj se nanaša na pravilnost obdelave ustrezne podlage (npr. izvirnega dokumenta) ali na neposredni elektronski vnos, *samo za tiste primere, v katerih se je poslovni dogodek dejansko zgodil*, in z zajetjem tega veljavnega vnosa v pomožne knjige (analitične evidence). Glavni vzroki in pokazatelji za napake pri tem posebnem revizijskem cilju so naslednji:

- Izmišljeni (fiktivni) poslovni dogodki ali poslovni dogodki, ki niso bili ustrezno odobreni ali so jih izpeljale osebe, ki za to niso pooblaščen, so vneseni v izvirne evidence ali neposredno v programsko rešitev.
- Vnos ali nadaljnja obdelava pokaže zneske, ki so višji od dejanskih (dejansko odobrenih ali dejansko nastalih).
- Poslovni dogodki so bili pri vnosu podvojeni (isti poslovni dogodek je bil evidentiran dvakrat).
- Zajetje vnosa se v programski rešitvi podvoji. Nepravilni vnos je zajet v pomožnih knjigah (analitičnih evidencah)."

3.2.3 Točnost

V Revizijskem priročniku (2006, str. 70) je zapisano: "*Napaka: poslovni dogodki so knjiženi v napačnih zneskih.* Ta posebni revizijski cilj se nanaša na točnost podatkov, kot so predstavljeni v glavni knjigi. Knjiženi podatki lahko navajajo napačen znesek, napake pa se lahko pojavijo tudi pri povzemanju ali prenosu skupine poslovnih dogodkov iz ene pomožne evidence (knjige) v drugo. Glavni vzroki in pokazatelji napak pri tem posebnem revizijskem cilju so naslednji:

- Vnos je nepravilno zajet v pomožnih knjigah.
- Nadaljnja obdelava poslovnih dogodkov je neustrezna (povzemanje, preračunavanje in knjiženje).
- V pomožnih ali glavnih knjigah se pojavijo napake pri evidentiranju popravljalnih knjižb."

Kako se točnost preverja pri posameznih postavkah, je navedeno v nadaljevanju.

Denarna sredstva

Revizor mora preveriti, ali se stanja na računih skladajo z glavno knjigo in ali se postavke v glavni knjigi ujemajo z izvirnimi listinami. Preveri točnost deviznih sredstev z veljavnimi tečaji ter kakršnekoli neobičajne postavke v glavni knjigi, in sicer na dan bilance stanja. Tako se prepriča, da so postavke skladne z izvirnimi listinami in razrešene

še pred začetkom revizije. Pregleda, ali se podatki analitičnih računov ujemajo z zneski v glavni knjigi. Zanima ga tudi točnost večjih izplačil obveznosti z vzporednimi vknjižbami, pri čemer je treba morebitne razlike ustrezno tolmačiti.

Stanje pri centralni banki

Revizorjeva naloga je, da natančno pregleda obračun obvezne rezerve, in sicer tako, da podrobno preveri točnost osnove, upoštevane stopnje za različne vrste depozitov ter točnost izračunov, nakar te vrednosti primerja s podatki iz glavne knjige. Zatem preveri obračun obresti od obveznih rezerv, zapisnike centralne banke glede opravljene kontrole med revizijo. Vsa spoznanja pa uporabi pri opravljanju svojih delovnih nalog. Preveriti mora še ujemanje zbirov analitičnih računov z zneski, ki so navedeni v glavni knjigi.

Vrednostni papirji in druge naložbe z zapadlostjo do enega leta ter dolgoročne naložbe

Revizor mora preveriti, ali so vse naložbe in vsi vrednostni papirji popisani ter se skladajo s stanji, navedenimi v analitičnih evidencah, in z glavno knjigo. Preveriti mora točnost vodenja omenjenih sredstev do povezanih podjetij in podružnic s tem, da upošteva zakonske predpise in računovodske standarde, med letom preverja evidenco novih naložb ter tudi obračun revalorizacije in amortizacije. Njegova naloga je tudi testiranje posamičnih vknjižb v knjigi naložb ter preverjanje novih vknjižb in izvirnih listin.

Dani krediti

Kot prvo mora revizor ugotoviti, ali so vsi knjiženi krediti skladni z glavno knjigo. Nadalje preveri vse posebnosti in popravke na računih ter le-te primerja z glavno knjigo in izvirnimi listinami. Prav tako preverja preračun deviznih kreditov po tečaju na datum bilance stanja, točnost podatkov o glavnici, obrestih, zapadlih zneskih in roku odplačila kreditov ter tako pride do potrditev stanj s strani kreditojemalcev. Poleg tega ugotavlja skladnost glavne knjige z analitičnimi evidencami.

3.2.4 Časovni presek

Revizijski priročnik (2006, str. 70) navaja: "*Napaka: poslovni dogodki so evidentirani v napačnem časovnem obdobju.* Ta posebni revizijski cilj se nanaša na poslovne dogodke, ki so dejansko nastali oziroma se pojavijo v enem časovnem obdobju, knjiženi so pa v drugem." Pri posameznih bilančnih postavkah se časovni presek preverja tako, kot je opisano v nadaljevanju.

Denarna sredstva

Predhodne potrditve stanj so sredstvo, s katerim revizor doseže ta revizijski cilj pri postavki denarna sredstva. Vendar še dodatno poišče nekaj večjih prilivov iz opazovanega leta, saj lahko le tako preveri, ali je dejansko prišlo do prilivov v omenjenem obdobju. Pri

ocenjevanju časovnega preseka mora biti revizor pazljiv na začasne depozite, katerih vloga je izboljšanje plačilne sposobnosti. Te banka prejema od podružnic in so zatorej del notranjih odnosov. Revizorjeva naloga je, da preveri, ali so plačila, opravljena pred zaključkom poslovnega leta, knjižena še v istem ali morda že v naslednjem poslovnem letu.

Stanje pri centralni banki

Del tega revizijskega cilja revizor izpolni že s preteklimi potrditvami stanj in ocenjevanj. Zatorej mora le še preveriti, ali so pri centralni banki celotna stanja nekega obdobja, ki jih je prikazala banka, enaka obdobju njihovega nastanka. To stori tako, da preveri pravilnost tiste rezerve, ki je bila v obravnavanem letu izločena zadnja.

Vrednostni papirji in druge naložbe z zapadlostjo do enega leta ter dolgoročne naložbe

Revizor preveri, ali so donosi vrednostnih papirjev in ostalih naložb ustrezno razmejeni v obdobju, na katerega se le-ta nanašajo.

Dani krediti

Revizor mora pregledati pogodbe o odobritvi kreditov, kajti le tako lahko preveri, ali so bili krediti izplačani in knjiženi v obdobju, ki je bilo zapisano v pogodbi. S tem ko pregleda nekaj zapadlih kreditov iz zadnjih dni obračunskega obdobja, lahko ugotovi, ali so bila tudi odplačila kreditov knjižena v istem obračunskem obdobju. Predmet preverjanja so še potrjena stanja bilance stanja, ki morajo sovpadati s stanji kreditojemalcev.

3.2.5 Vrednotenje

V Revizijskem priročniku (2006, str. 70) je zapisano: "*Napaka: sredstva in obveznosti so nepravilno vrednoteni.* Ta posebni revizijski cilj se nanaša na vrednost sredstev in obveznosti, ki ne izražajo obstoječih poslovnih in gospodarskih okoliščin v skladu z veljavnimi računovodskimi standardi ali predpisi." Ta cilj se pri posameznih postavkah preverja različno, način je opisan v nadaljevanju.

Denarna sredstva

Ta cilj je pri postavki denarna sredstva pomemben pri deviznih računih, ki jih ima banka v tujih bankah. Revizor mora oceniti tujo banko z vidika kakovosti in proučiti možnost za povečanje sredstev ob vsakem trenutku. Prav tako mora ugotoviti višino sredstev, ki jih ima banka pri slabih bankah, ter zatem prikazati in oceniti vrednosti in takšna stanja v računovodskih izkazih.

Stanje pri centralni banki

Pri revizijskem cilju vrednotenje revizor pregleduje obseg sredstev pri centralni banki in ugotavlja, kakšne so možnosti za dvig omenjenih sredstev v vsakem trenutku. Pri tej postavki ta cilj nima velikega pomena, kajti če bi bila ogrožena dnevna plačilna sposobnost banke, lahko ta vedno črpa svoja sredstva obvezne rezerve.

Vrednostni papirji in druge naložbe z zapadlostjo do enega leta ter dolgoročne naložbe

Pri tem revizijskem cilju mora revizor ugotoviti, po kakšni vrednosti vrednostnih papirjev in ostalih naložb je bilo opravljeno vrednotenje: po nominalni ali tržni vrednosti. S preverjanjem posameznih naložb ugotavlja njihovo kakovost. Preveri tudi spremembe vrednosti tistih naložb, s katerimi banke trgujejo na borzi. Poleg tega si za tovrstne naložbe prizadeva, da o dolžniku pridobi čim več informacij. Te črpa iz računovodskih izkazov banke, poročil revizorjev in ostalih virov. Preveri tudi sredstva, ki jih ima kot naložbe v podružnicah in povezanih podjetjih.

Dani krediti

Ta revizijski cilj revizorju nalaga, da mora pred vsakim testiranjem posameznega kredita pridobiti informacije o celotnih kreditih enega dolžnika banke in mnenje glede tveganosti obravnavanega kredita tako od vodstva banke kot tudi od referentov. Revizor mora natančno pregledati tudi kreditno pogodbo. Se pravi: številko računa, na katerem se vodi kredit, vrsto kredita, začetno in končno stanje kredita ter vsa odplačila in črpanja v obračunskem obdobju, obrestno mero, kreditojemalčevo podjetje oziroma panogo dejavnosti, sklep primerne organa za odobritev kredita ter datum in številko pogodbe.

3.2.6 Predstavitev

V Revizijskem priročniku (2006, str. 70) je zapisano: "*Napaka: zavajajoč prikaz finančnih informacij*. Ta posebni revizijski cilj se nanaša na podsemete/sekcije, ki so prikazane na zavajajoč način ali pa niso razkrile vse informacije, potrebne za ustrezno predstavitev bodisi v skladu z računovodskimi standardi bodisi z ustreznimi predpisi, ki urejajo sestavljanje računovodskih izkazov."

3.3 Revizorjevi zaznamki

Revizor mora vse zaznamke med revidiranjem vključiti v revizijsko poročilo. Natančneje, poročilo mora v dodatku vsebovati računovodske izkaze, in sicer v obliki predpisanih kratkih shem (Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 1). Diplomsko delo se osredotoča na bilanco stanja, zato podajam primer le zanjo.

Tabela 9: Kratka shema bilance stanja na dan

v tisoč EUR

Zap. št.	Oznaka bil. bost.	VSEBINA	poslovno leto pred revidiranjem	predlagani popravki revizorja	poslovno leto po revidiranju	prejšnje leto po revidiranju
	1	2	3	4	5	6
1	A. 1.					
2	A. 2.					
itd.	itd.					
	itd.					
		SKUPAJ SREDSTVA				
itd.	P. 1.					
	P. 2.					
	itd.					
	itd.					
		SKUPAJ OBVEZNOSTI				
		ZUNAJBILANČNE POSTAVKE				

Vir: Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 2.

Tabela 10: Prikaz in obrazložitev popravkov revizorja v bilanci stanja na dan

v tisoč EUR

Zap. št.		POPRAVKI REVIZORJA V BILANCI STANJA	poslovno leto pred revidiranjem	predlagani popravki revizorja	poslovno leto po revidiranju
	1	2	3	4	5
1	A.				
	rč.				
	rč.				
2	A.				
	rč.				
	rč.				
	itd.				

Vir: Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 2.

Naloga revizorja je, da obvezno obrazloži vse nastale popravke posameznih postavk bilance stanja, in sicer na ravni tri- oziroma štirimestnih računov. Ti so za banke in hranilnice predpisani v kontnem okviru (Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 2).

Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila (2002, str. 4) revizorjem nalaga, da morajo v dodatek vnesti stanja in spremembe rezervacij ter izvedenih odpisov neizterljivih kreditov in terjatev z ustreznimi pojasnili v obliki, ki jo prikazujejo v tabeli 11 in 12.

Tabela 11: Gibanje posebnih rezervacij ter odpisov po vrstah terjatev in naložb

v tisoč EUR

VRSTA TERJATEV IN NALOŽB	Stanje 1. jan.	%*	Neto rezervacije	Neto odpisi	Stanje 31. dec.	%*
1 Krediti bankam						
2 Krediti strankam, ki niso banke						
3 Dolžniški vrednostni papirji, ki niso namenjeni trgovanju						
4 Vrednostni papirji namenjeni trgovanju						
5 Dolgoročne naložbe v kapital strank v skupini						
6 Dolgoročne naložbe v kapital drugih strank						
7 Obresti						
8 Ostalo						
SKUPAJ BILANČNE TERJATVE						
SKUPAJ ZUNAJBILAN. POSTAVKE						

Vir: Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 4.

Tabela 12: Gibanje zapadlih, neplačanih terjatev

v tisoč EUR

VRSTA TERJATEV IN NALOŽB	Stanje 1. jan.	%*	Neto rezervacije	Neto odpisi	Stanje 31. dec.	%*
1 Krediti bankam						
2 Krediti strankam, ki niso banke						
7 Obresti						
8 Ostalo						
SKUPAJ BILANČNE TERJATVE						

Vir: Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila, 2002, str. 4.

SKLEP

Banke imajo izjemno pomembno vlogo med vsemi gospodarskimi družbami, kar velja za vse države. Prav zaradi svoje dejavnosti so izpostavljene mnogoterim tveganjem. Zaradi tega je njihovo poslovanje podvrženo velikim nadzorom, saj želijo s tem kar najbolj omiliti tveganja. Pri tem ima v Sloveniji največjo vlogo Banka Slovenije. Ta vodi kontrolo nad bankami tako, da jim predpiše najmanjši obseg, obliko in vsebino revizije ter hkrati tudi revizijskega poročila.

V diplomskem delu sem se osredotočila na revidiranje aktivne strani bilance stanja banke. Spoznala sem, da se revidiranje v banki razlikuje od revidiranja v proizvodnem podjetju. Ugotovila sem, da se revizija bilance stanja proizvodne gospodarske družbe osredotoča predvsem na opredmetena sredstva, revizija bilance stanja banke pa pretežno na dane

kredite. Pri preverjanju posameznih bilančnih postavk si zunanji revizor pomaga tako, da se opira na posebne revizijske cilje, kot so popolnost, dogajanje (nastanek), točnost (merjenje), časovni presek, vrednotenje in predstavitev.

Ker se revizija v bančnem sistemu razlikuje od revizije proizvodnih gospodarskih družb, to od revizorjev zahteva tudi drugačna znanja. Ti morajo pri pregledu računovodskih izkazov bank poleg računovodskih in revizijskih standardov upoštevati še zahteve, ki jih predpiše Banka Slovenije. Zaradi teh dodatnih zahtevkov je revizija bilančnih postavk v bankah drugačna kakor revizija bilančnih postavk v proizvodnih gospodarskih družbah. To se pozna tudi pri končnem revizorjevem delu, v katerem poda svoje mnenje, in sicer pri revizijskih poročilih, ki so za banke bistveno bolj obsežna.

Tako morajo reviziji bilance stanja bank pooblaščen zunanji revizorji nameniti več časa kakor reviziji bilance proizvodnih podjetij. To izhaja iz dejstva, da je bančno poslovanje bolj specifično in zahteva kompleksnejše revidiranje. Pri tovrstnem revidiranju gre za celovit proces, poln posebnih računovodskih postopkov in opravil, katerih namen je čim boljša seznanitev s tveganji, saj so jim banke izredno izpostavljene.

S tem sem prišla do sklepa, da dobro opravljena zunanja revizija bančnih bilančnih postavk predstavlja dobro merilo za ugotavljanje dobrega oziroma slabega poslovanja banke. Prav tako tudi dobro opravljeno zunanje revidiranje v banki vpliva na nadaljnje uspešno bančno poslovanje. Odkrije nepravilnosti pri poslovanju banke, ki negativno vplivajo na njeno uspešnost. Pravočasno odkrivanje napak pa omogoča popravljalne akcije in s tem manjše tveganje za stranke banke.

LITERATURA IN VIRI

1. A banka. Finančni podatki. Bilanca stanja. Najdeno 13. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.abanka.si/sys/cmspage.aspx?MapaId=869>
2. Anžin, P. (2001). *Revizija bank s poudarkom na bilanci stanja* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
3. Arhar, F. (2005). Predvideni razvoj slovenskih bank do leta 2010. *Zbornik / Dnevi slovenskih bančnikov 2005*. (str. 83-96). Ljubljana: Združenje bank Slovenije.
4. Boynton, W. C., Johnson, R. N. & Kell, W. G. (2001). *Modern auditing*. (7th ed.). New York: J. Wiley.
5. Dimovski, V. & Gregorič, A. (2000). *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. Hayes, R., Dassen, R., Schilder, A. & Wallage, P. (2005). *Principles of auditing: an introduction to international standards on auditing*. (2 nd ed.). Harlow (Essex): Prentice Hall/Financial Times.
7. Hieng, R., Koželj, S., Odar, M. & Zupančič, V. (2007). Bilanca stanja. *Revija za računovodstvo in revizijo*, 34 (1/2), 51-129.
8. Interno gradivo KPMG Slovenija, d.o.o.
9. Jeranko, J. (1995). *Revizija letnih poročil bank* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
10. Kavčič, S. (2000). *Pomen revizije za odličnost delovanja organizacij*. Najdeno 20. aprila 2009 na spletnem naslovu http://www.fos.unm.si/media/pdf/forum/12_forum/12_forum2000_kavcic.pdf
11. Koletnik, F. (2005). *Revidiranje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, Katedra za računovodstvo in revizijo.
12. Koletnik, F. (2008). *Zunanje revidiranje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, Inštitut za računovodstvo, revizijo in davčno svetovanje.
13. Koletnik, Franc. (1999). Soodvisnost in različnost notranje in zunanje revizije. *Zbornik referatov / 5. Letna konferenca revizorjev*. (str. 32–43). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
14. Košak, M. (2007). *Finančne institucije*. Prosojnice predavanj. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
15. Lah, E. (2005). Poslovanje slovenskih bank in njihove razvojne perspektive. *Bančni vestnik: revija za denarništvo in bančništvo*, 54 (6), 1.
16. Laure, N. (2004). *Revidiranje kreditnega tveganja bank v Sloveniji* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
17. Lee, T. A. (1993). *Corporate audit theory*. (1st ed.). London: Champman & Hall.

18. Letno poročilo 2008. Helios group. Helios. Najdeno 13. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.helios-group.eu/slo>
19. Letno poročilo 2008. Sava d.d. Najdeno 13. maja 2009 na spletnem naslovu http://www.sava.si/images/pdf/Letno_porocilo_SAVA_2008.pdf
20. Letno poročilo 2008. Sip d.d. Najdeno 13. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.sip.si/si/docs/LETNO%20POROCILO%202008.pdf>
21. Letno poročilo 2008. Skupina NLB. Najdeno 13. maja 2009 na spletnem naslovu http://www.nlb.si/doc/NLB-portal/za_nalozbenike/LP%202008.pdf
22. Letno poročilo skupine Nove KBM in letno poročilo Nove KBM d.d. za leto 2008. Najdeno 13. maja 2009 na spletnem naslovu <http://www.nkbm.si/downloadfile.aspx?fileid=5126>
23. Maher, N. (1999). Zunanje revidiranje in razvoj. *Javna uprava*, 35 (2), 261-276.
24. *Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju*. (2007). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
25. Odar, M. (1994). Revidiranje in revizija: Slovenski inštitut za revizijo. *Gospodarski vestnik: Slovenski poslovni tednik*. Gospodarski vestnik, 45, 61-66.
26. Odar, M. (2005). *Revidiranje računovodskih izkazov*. Najdeno 20. aprila 2009 na spletnem naslovu http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/2005/PDF/CIP/gradiva/gpss_02_odar_osnove_revidiranja.pdf
27. Pickett, K. H. S. (2004). *The international auditing handbook*. (2nd ed.). Hoboken (NJ): J. Wiley.
28. Porter, G. A. & Norton, C. L. (1998). *Financial accounting: the impact on decision makers*. (2nd ed.). Fort Worth: The Dryden Press.
29. *Revizijski priročnik*. (2006). Ljubljana: Računsko sodišče Republike Slovenije.
30. Ribnikar, I. (2008). Financiranje bank. *Bančni vestnik: revija za denarništvo in bančništvo*, 57, (9), 1.
31. Rošker, M. (1999). Revizijski postopki za pridobitev revizijskih dokazov v notranji reviziji bank. *Revizor*, 10 (9), 24-39.
32. Skitek, M. (2006). Odgovornost zunanjega revizorja za odkrivanje prevar. *Zbornik referatov / 38. Simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji*. (str. 115-125). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
33. Sklep o najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila. (2002). *Uradni list RS*. (št. 24/02, 21. marec 2002).
34. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic. (2007). *Uradni list RS*. (št. 28/07, 30. marec 2007).

35. Sklep o poslovnih knjigah in letnih poročilih bank in hranilnic. (2007). *Uradni list RS*. (št. 28/2007, 29. marec 2007).
36. Sklep o revidiranju poslovanja bank in hranilnic. (1996). *Uradni list RS*. (št. 19/1996, 5. april 1996).
37. Slovenski računovodski standardi (SRS). (2006). *Uradni list RS*. (št. 118/2005, 27. december 2005).
38. Taylor, D. H. & Glezen, G. W. (1996). *Revidiranje – zasnove in postopki*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
39. Turk, I. (1994). *Notranje revidiranje poslovanja* (2. Izd.). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
40. Turk, I. (2004). *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
41. Whittington, R. O. & Pany, K. (2001). *Principles of Auditing*. New York: McGraw Hill.
42. Zakon o bančništvu (ZBan-1). (2006). *Uradni list RS*. (št. 131/2006, 14. december 2006).
43. Zakon o Banki Slovenije (ZBS-1-UPB1). (2006). *Uradni list RS*. (št. 72/2006, 11. Julij 2006)
44. Zakon o revidiranju (ZRev-2). (2008). *Uradni list RS*. (št. 65/2008, 30. junij 2008).
45. Zaman Groff, M. (2009). *Revizija-revizija kot zvrst nadziranja-vrste revidiranja*. 1. predavanje. Najdeno 20. aprila 2009 na spletnem naslovu <http://www.miha.ef.uni-lj.si/dokumenti3plus2/190107/1-predavanje.ppt>